

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Expositio officii missae sacrique canonis

[Reutlingen], 1. Sept. 1483

Tractatus secundus libri secundi de secunda parte misse scilicet
instructoria

[urn:nbn:de:bsz:31-319967](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-319967)

in exorcismis / et in orationibus aque benedictae et in quibuscunque officiis sepulture. tunc dicitur per eum qui venturus est iudicare et ad terrorem demonum. qui de iudicio finali plurimum terrentur. quis tamen dici posset per dominum. versus. Per dominum dicat cum patre per biter orat. Cum christum memorat. per eundem dicere debet. Cum quo si loqueris. qui vivis dicere quis. Qui tecum / si sit collige finis in illo. Si spiritus almi. eiusdem dicere debes. Et tamen hic sciendum. quod ut plurimum in fine collecte conclusivae subiungitur. Per dominum nostrum iesum christum. quod sicut bulla authenticat litteras papales. ita et omnes orationes bullatur nomine domini nostri iesu christi. Cuius duplex est ratio. Prima quod hoc fit ad implendum documentum christi / quod ponitur. xxvii. iob. Quid quid peccaveritis preme in nomine meo dabit vobis. Per ipsum enim scilicet christum et in per aliam viam / divina beneficia ad nos prent decurrere. quod ipse solus exercit mediator dei et hominum Unde et ipse septius manus vel brachium domini appellatur. Quid enim nobis donat per ipsum nobis datur Secundo hoc fit propter meritum passionis christi. quod omnia nobis in merito passionis eius dantur. Tunc subiungitur in unitate spiritus sancti deus. quod dupliciter exponitur. Uno modo sic. in unitate spiritus sancti / id est una cum spiritu sancto quod tres persone per filius et spiritus sanctus sunt unus deus. Secundo in unitate spiritus sancti id est in spiritu sancto que est unitas patris et filii / amor et connexio utriusque. Subiungitur per omnia secula seculorum. quod etiam dupliciter intelligi potest Uno modo presentive id est per generationes generationum sibi continue succedentium. quia una succedente alia subsequitur. Secundo exponitur sic. per omnia secula seculorum / id est ante omnia secula. dominus noster iesus christus vivit

tecum. sic in presenti vivit. et in futuro virtuturus est. Et tamen valet breviter. per omnia secula seculorum. id est eternaliter. ut vult beatus Augustinus. Et additur hec particula propter luciferianos hereticos. qui dicitur adhuc luciferum regnatum et ad sedem christi collocatum. Contra quos scribitur psalmi. Super solium david et super regnum eius sedebit ut confirmet illud in iudicio et iusticia usque in sempiternum Chorus respondet. amen. Ubi sciendum finem beati Bernardi. in sermone de cena domini. quod amen quod est adverbium optandi. et valet incantum sicut fiat. unde ubi nos habemus in psalmis fiat fiat. ubi hebrei habent amen amen. Sicut etiam amen sumitur in oratione dominice. cum dicitur. sed libera nos a malo amen. Similiter quando concluditur collecta per dominum nostrum et chorus respondet amen. Populus enim assentiens voci sacerdotis qui dixit Per omnia secula seculorum assentit quod seculum per eum creatum est. Respicit ergo ad formam orationis ut quod oratur hoc detur vel ad modum conclusionis ut quod concluditur affirmetur. et in tantum valet sicut vere. et sic potest sumi in responsione quando concluditur. qui tecum vivit et regnat. et chorus respondet amen. id est verum est quod vivit et regnat in secula seculorum. De hac materia dictum fuit supra capitulo octavo.

Tractatus secundus libri secundi de secunda parte missae scilicet instructoria.

Expositus de p̄rio
cum dei adiutorio
sc̄z de parte p̄pa
tozia q̄tum ad p̄ri
mam p̄tem misse.
Et p̄ sequēs quo
ad tractatū p̄mū

hui⁹ secūdi libri iam aliq̄ quo ad sedaz
partē misse et quo ad tractatū sc̄dm h⁹
libri secūdi breuiter sunt dicēda. Con
gruum em̄ est vt orō p̄cedat lectionē
et post orōnem seq̄tur lectio. q̄ p̄ lecti
onem instrumur de diuis mandatis et
de claratōe tradende veritatis. Nam
ad hoc tēdere dēt fideliū opatio ⁊ orō
vt cognoscant ⁊ intelligāt volūtatē
dei et fm̄ eam viuat. Illia pōt poni rō
fm̄ wilhel. et p̄formis huic. In epistol
em̄ vt plurimū p̄tinetur doctrina apo
stolorū. Et ideo eleganter doctrinā illā
p̄cedit orō. q̄ orare debem⁹ vt doctri
na dei ⁊ ap̄loz nos in agendo instruat
Juxta illō Luc. x. Rogate dñm messis
vt mittat oparios in messem suā. Vel
pōt sic poni rō ordinis. q̄ collecta sig
nificat deuotā orōnem. Ep̄la. v̄o legis
x̄pi. et p̄ceptoz eius seruatiōem. modo
deuota orō impetrare debet añceden
ter legis obseruantiam. Et habebit ille
tractatus septem capitula
De epistola capitulū p̄mū
De graduāli. cap̄lm̄ secūndū
De alleluia. cap̄lm̄ tercū
De tractu seu tractib⁹ cap̄lm̄ quartū.
De p̄osis seu sequētia cap̄lm̄ quintū.
De euangelio capitulum sextū
De simbolo et de ei⁹ exp̄sitiōe ca. vij

Capitulū p̄mū De epistola

In primo capitulo hui⁹ tractatus sc̄di
primo vidēdū est quid representat ep̄la.

Secūdo quare ep̄la aliq̄n ex nouo testā
mento sumit. et aliq̄n ex veteri. Tercō
quare aliq̄n i p̄ncipio epistole d̄z carissi
mi. aliq̄n fratres. aliq̄n in diebus illis.
Quarto quare legentē epistolā in ecc
lesijs collegiatis solum vnus seq̄tur s̄z
legentē euangeliū plures sequuntur
Quinto vnde dicat epistola. Sexto/
quare aliq̄n legit in dextera parte al
taris ⁊ aliq̄n a m̄stro q̄si in medio cho
ri in aliquib⁹ ecclesijs. et quare euāge
lium legit in parte superiori. epistola v̄o
in loco inferiori. Septimo de diuersi
tate m̄stri ip̄ius epistole. Cū quantū
ad p̄mū est sciēdū fm̄ innocentū. q̄
ep̄la que p̄mittitur euangelio rep̄ntat
officiū et p̄dicatiōem p̄ursoris x̄pi sc̄z
beati iohannis baptiste qd̄ exercuit ip̄e
iohannes ante x̄pm̄ qui p̄iuit ante faci
em x̄pi parare viā eius sicut ip̄e sanct⁹
iohannes de se testat̄ dicens. Ego vox
clamātis in deserto parate vias dñi.
rectas facite semitas ei. Joh. i. Et x̄pc
de eo dicit Malach. xxxvij. Ille est de
quo scriptū est: ecce ego mitto angelū
meū qui p̄pabit viam ante te. Iohes
nāq̄ fuit subminister illius. qui de se di
cit non veni ministrari sed ministrare
Math. xx. Unde sicut p̄dicatio iohis
p̄cessit p̄dicatiōem x̄pi. sic epistola p̄
cedit euangeliū. fm̄ wilhel. ep̄la gerit
figuram legis et p̄phēcie que x̄pi adue
tum p̄cesserūt. sicut ep̄la p̄cedit euā
gelium. P̄cessit nāq̄ lex euangeliū.
sicut vmbra lucē. litera sp̄m̄. timor ca
ritatem. iniciū p̄fectionē. dominantis
p̄ceptum. amantis consiliū. Nam lex p̄
moysen data est. gratia et veritas per
x̄pm̄ iesum facta est. Joh. i. Epistola ḡ
vox est legis suam imp̄fectionem testi
monio iohannis p̄ficientis. et ad p̄fe
ctionem euangeliū transmittentis. Ille

Inquit est de quo dixi vobis. Qui post me venit. ante me factus est. me oportet minui. illum aut oportet crescere. Non enim erat lux. sed ut testimonium perhiberet de luce. Lex neminem ducit ad perfectionem euangelium vero perfectionem inducit et ostendit. Quantum ad secundum est dicendum. ex quo iohannes fuit limes precedentium et sequentium / medius inter apostolos et prophetas. nam lex et propheta vsq; ad iohannem durabat et ex eo regnum dei euangelizatur. Math. vii. et ideo epistola nec semper legitur ex prophetis. nec semper ex dictis apostolorum. sed interdum sumitur ex prophetis seu veteri testamento. et interdum de nouo testamento. scilicet ex dictis apostolorum. Iohannes enim cuius vocem representat epistola cum modernis christum insinuat presentem dicens: Ecce agnus dei Joh. i. Et cum antiquis predixit christum esse venturum dicens. Qui post me venit / ante me factus est. Ad tertium notandum quod epistole semper accipiuntur / aut de epistolis pauli / aut ex canonicis / aut ex actibus apostolorum / aut ex libris salomonis nunquam aut ex quingus libris moysi. Ratio quod in illis tantum permittuntur temporalia. in cuius signum / tales lectiones semper terminantur in grauem accentum descendentem. In nouo vero testamento permittuntur spiritualia et eterna. In cuius signum euangelium et epistola terminantur in accentum acutum. Isto stante respondet ad tertium. quod quoniam epistole sumuntur ex dictis pauli / tunc dicitur in principio Fratres. Ratio quod illas epistolas mittebat ad illos quos conuerterat. inter quos quedam fraternitas generabatur. ideo vocat eos fratres. Sed quoniam sumuntur a canonicis iohannis et iacobi. quas ipsi dixerunt non tantum ad illos quos conuerterant sed communiter et generaliter ad

omnes quod ad omnes deus habuit caritatem ideo in illis epistolis debemus dicere carissimi. Sed quoniam sumuntur de actibus apostolorum tunc dicitur in diebus illis. Sed in euangelio nunquam dicitur in diebus. Sed in illo tempore. Et ratio est triplex. Prima quod in textu actuum. ut frequenter ponitur in diebus illis. ut patet in actibus apostolorum. Secunda ratio quod sicut tempus continet in se diem. ita euangelium continet epistolas que declarant ipsum. Tercia ratio quod euangelium est de vno scilicet de christo / et de vita eius. sed epistole facte sunt ad diuersos diuersis temporibus ideo dicitur in diebus illis ut cuiuslibet possit melius applicari. Et quoniam lectiones sumuntur de libris legalibus tunc nunquam debet apponi titulus alicuius libri. Ratio quod in pentateucon continentur ea que pertinent ad sinagogam / que iam deficit in sacerdotio et in regno iuxta prophetam daniellem cum venerit sanctus sanctorum cessabit vinctio vestra. Unde non intitulantur salomon in libris sapientialibus aut quod deprauatum est cor eius cum mulieribus seu per mulieres. aut quod non omnis veritas illorum plenarie scitur ideo a sapientia increata intitulantur. Quantum ad quartum sciendum. quod sub dyaconum solum vnus comitatur. dyaconum vero plures. ad designandum quod predicatione iohannis pauci susceperunt predicationem aut christi plurimi susceperunt. Et discipuli iohannis dixerunt ad eum. Rabbi qui erat transiordanem tecum cui testimonium perhibuisti. ecce hic baptizat. et omnes veniunt ad eum. Etiam significat duplices precursores ad duplicem christi aduentum manifestandum. quorum primum iam transactus. tantum vnus habuit precursorem secundus vero habebit duos scilicet enoch et helyam. qui conuerterent corda patrum ad filios et residui israel salui fient.

Sed diceret quare subdyaconus vadit sine lumine. et cum vno solo accolito. Respondet q̄ ideo q̄ significat iohannem in p̄dicatioe eius de quo dicit Joh. i. Non erat ille lux sed vt testimonium p̄beret de lumine. Et vadit eū vno solo accolito ideo q̄ significat iohannē baptistā. qui p̄nunciavit aduentum x̄pi in carnē. qui fuit humilimus et quasi occultus. ideo vadit sine lumine. et cum vno solo accolito. Quantū ad quintū sc̄z vnde dicit eplā. d̄ q̄ eplā grece. supmissio v̄l superogatio sonat Et d̄ ab epi qd̄ ē supra. et stolon missio q̄si supra missio. sc̄z supra legem et euāgelium q̄ eplē sunt declarationes d̄ictorū in euangelijs et in lege. et eorū que in ip̄is continent. Missa em̄ est doctrina apostolica. sup legē moysi psalmos. p̄phetas et euangeliū. sicut p̄phete sup legem. Unde et litere de vna p̄sona ad alterā missē. vocāt eplē q̄si supra missē q̄ sunt missē supra illud qd̄ refert nunciū vna voce. Eplā etiā superogatio d̄ angelicus em̄ ordo p̄ istum stabularium intelligitur. Luc. x. cui samaritanus x̄pc. p̄misit hominem a latronibus spoliatum. vulneratū. et semiuivū relictum. In naturalibus. spoliatū. in gratuitis semiuivū. per peccatū relictum. q̄ vita gratie auferē p̄ peccatū a peccatore sola vita nature remanente. Perferens duos denarios id est duo testamenta. in quibus imago eterni regis scripta est et dicens ei sc̄z cetui angelico: et etiam cetui apostolico. qui p̄ stabulariū designatur seu intelligitur. curam istius hominis. vulnerati a latronib⁹. id est a suggestionib⁹ dyabolicis habet. et quecūq̄ superogaueris sc̄z cōsilia dando. vltra p̄cepta reddam tibi. supple mercedem. quā vnusquisq̄ s̄m

x̄pium laborē suū accipiet. i. ad corinth. ij. Congrue em̄ epistola superogata vocatur. q̄ doctrina eius superogata est doctrine euangelice. Ad sextum d̄ s̄m anthiodorensem q̄ eplā debet legi in dextera parte altaris et eccie. q̄ x̄pc primo venit ad iudeos qui dicebātur esse in dextera. et olim in dextera fuerūt. Sepius t̄m a ministris legit̄ in medio chori seu eccie ad significandū x̄pm sedentē in medio doctorum. vel p̄pter illud psalmiste. In medio eccie apperuit os eius vel ideo q̄ eplā significat p̄dicatioem iohannis. qui fuit medius inter p̄phetas et ap̄stolos. in ciū noui testamenti et finis veteris. Et legit̄ eplā in loco inferiori. q̄ doctrina x̄pi excellentior et eminentior est. doctrinis et instructioibus factis p̄ ministris veteris et noui testamenti. quas epistola designat. Et quis lex in monte data sit t̄m diuulgatio eius in iudea clausa fuit et nō extra. Iuxta illud psalmi. Notus in iudea deus r̄. euangelica vero doctrina p̄ totum orbem fuit diffusa. Iuxta illud In omnē terram exiuit son⁹ eorū Sed diceret quare populus sedet q̄n eplā legitur. et sacerdos t̄nc tacet. Respondet ad primū q̄ populus ideo sedet vt cum maiori diligentia audiat et de moribus instruat q̄ s̄m iustis. vij. phisicorū. Inima quiescendo et sedēdo sit prudens. Ideo aut̄ t̄nc sacerdos tacet q̄ subdyaconus significat iohannē baptistam vt sepi⁹ dictū est. sacerdos aut̄ significat x̄pm. sed p̄dicante iohanne x̄pc tacuit. ideo etiā t̄nc sacerdos tacet. Quantū ad septimū dicendū. q̄ duo sunt ministri eplē. vnus est lector q̄n est de veteri testamento. alius est subdyaconus et hoc de quocūq̄ accipiatur. Sed dubiū est circa lectorē.

quare semp legit de veteri testamento et nunq̄ de nouo Dicit̄ ideo q̄ lector significat p̄dicatores veteris testamenti. Item quare nō accipit benedictioez q̄n debet legere Respondet̄ q̄ illi p̄dicatores et p̄phete p̄dicabant solo deo inspirante. et nō fuerūt manifeste missi ideo nō recipiūt benedictioem patentem. Item dubitatur quare i immediate te post lectionē lectoris sublequit̄ epla vt i natali xp̄i. Respondet̄ q̄ fit ad designandum p̄pheciam esse impletam recte sicut glo. immediate sequitur textū. Hoc em̄ non fit nisi in illis festiuitatibus. in quibus tangunt̄ speciales p̄pheticie de illis que iam impleta sunt i eplis. Circa secūdū ministrū scz subdyaconū dubitatur primo quare legit d̄ utroq̄ testamēto. Respondet̄ q̄ ideo q̄ significat iohannem baptistam qui medius fuit legis et euangelij. ideo aliq̄n de veteri testamēto aliq̄n de nouo legit. S̄ quare semp legit facie versa ad altare. Respondet̄ ad demonstrandū q̄ iohānes p̄dicandū xp̄m ip̄m digito demonstrauit dicens. Ecce agnus dei. Quare aut̄ nō recipiat benedictionē. d̄ q̄ ideo q̄ designat iohannem baptistā qui p̄dicauit solo deo inspirante. et publice eum mittente et ideo nō accipit benedictionem.

Capitulum scdm De graduale.

Post epistolam cantatur graduale qd̄ alio nomine vocat̄ responsoriū. Cuius duplex ē rō. q̄ graduale p̄tinet ad opera vite actiue. vt igitur notet̄ nos operib⁹ respondere eis que in lectioe audiuimus ideo graduale responsoriū d̄. Scda rō. q̄ epla significat p̄dicatioem iohis/

qui p̄dicebat dicens. Penitentia agite appropinquat em̄ regnū celozū. Et itez Faciatis dignos fructus penitentie. Merito ergo post eplam sequitur graduale. qd̄ in voce graui cantat̄. quia penitentia lamentū significat. Idcirco in diebus pasche tollitur seu non cantat̄ q̄ ille dies significat futurū felicem statum in regno celoz in quo nō est opus penitentie. Nec erit ibi fletus sed gaudium et leticia s̄m q̄ canit ecclesia. Et non erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor. neq̄ vllus dolor rē. Alpo: r̄. Et licet differūt in hoc q̄ liber gradale cātus vero graduale vocat̄. t̄m communiter capiunt̄ tanq̄ synonyma pro eodē. Et d̄ graduale vl̄ gradale. ad designandum q̄ verus penitēs gradus seu ascensionēs in corde suo debet disponere. et ire de vna virtute in aliam: quasi per gradus quosdam. donec videatur d̄s deoz in syon. p̄pter qd̄ graduale designat̄ conuersionē fidelium penitentū Dicit̄ em̄ graduale a gradiendo q̄ post p̄dicatioem iohannis aliqui discipuli secuti sunt xp̄m et post ip̄m gradiabantur. sicut iohannes euangelista scribit Stabat iohānes ⁊ ex discipulis eius duo ⁊ respiciēs iesum ambulante dixit. Ecce agnus dei ecce rē. Et audierūt. duo discipuli iohānis ⁊ secuti sunt xp̄m Joh. j. Locatur etiā responsoriū qd̄ potest vno modo referri ad responsioem apostolorū qui p̄ p̄dicatioem iohannis aliq̄ liter illuminati et imbuti. xp̄o ip̄os vocante et dicente. venite post me rē. non t̄m verbo sed et opere responderunt. q̄ relictis omnibus secuti sunt eū. Scundo referit̄ ad quoslibet fideles quia p̄ opa vite nostre actiue debemus respondere lectioi in epla dicte vt prius dictū est. Et adiungitur versus. q̄ scdm

ronale significat adiutoriū: qz adiutoriū nobis necessarium est. qdū em̄ in hoc er gasculo detinemur a dño pegrinamur et lamēta penitētie peragim⁹. Vel ad denotandū q nullus plenā et verā facit penitentiā. nisi plenissime cōuertat. Juxta illud Jobel. ij. Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio zc. Ita q homo nihil diligit contra deū sed oīa que affectat et diligit/ q illa diligit in ordine ad deū. Illud respōsoriū non repetit post versum. qz vt pmissum est designat respōsiōem aploz. qui xpo eos vocante reliquerūt oīa. Quia ergo illi nihil retinuerūt pro quo eos iterū vocare opteret ideo nullo mō repetitur. Nec finit cum gloria p̄ri qz nō ad gloriā in hoc seculo sed ad lucrū et ad contēptū vocati sumus. Juxta illud Luc. ij. Sicut misit me p̄r. et ego mitto vos in mundū Et nota q Bregio. et Belasius pposuerūt. tract⁹ gradualia. alleluia. et ea ad missam cantari instituerūt. Ubi sciendū q sacerdos et ep̄us post collectā sedet. infra p̄ actiōem trium parciū officium misse iā dictarū. scz infra eplam. graduale et alleluia. significans tres dies in quib⁹ dominus sedit in templo hierosolimis in medio doctor. audiens et interrogās eos. Sessio etiā sacerdotis. victoriam xpi significat. qz sedere victoris est. significās q xpc post ieiunū vicit dyabolum. Nam reliquit eū tentator. et accesserūt angeli et ministrabant ei Mat. iij. In dacten⁹ et tacitus sedet sacerdos insinuans q p̄dicante iohanne xpc tacebat. qz nō p̄dicauit aperte sed vt tradit euangelista postiqz traditus esset iohannes in vinculis. venit iesus in gali leam. euangelizans verbū dei: Sz fm̄ wilhel. in ronali. Sessio sacerdotis si

gnificat sessionē xpi ad dexterā patris et q sedet cū ministris significat sessionem xpi cum discipulis in die iudiciū q bus dicit. Sedebitis et vos super sedes duodecim iudicātes tribus israel

Capitulū. iij. De alleluia

Alleluia post luctum sequit cōsolatio. iuxta illud. Luce. vi. Beati qui nūc fletis/ qz ridebitis. Et Mat. v. Beati qui lugent qm̄ ipi consolabunt. Idcirco post gradualē qd lamēta designat penitētie. quā p̄dicabat iohannes. sequit alleluia. cāticum leticie. Circa qd canticū p̄ncipaliter nouem p̄ ordinē sunt videnda. Primo vñ hoc vocabulū sumpsit originem et quis ad missam cantari instituit. Secūdo cuiusmodi vocabulū sit alleluia. et cui⁹ dignitatis et quare mā sit in interpretatū. Tercio de eius expositione. Quarto quid resp̄ntet in missa. Quinto quid eius versus significat. Sexto quare repetitur p̄est versum. Septimo quare tpe resurrectionis xpi plus frequētatur. Octauo quare in septuagesima non cantat. Nonno quare neumatica cauda i fine subiungitur. et quid significet. Quantū ad primum sciendū. q hoc vocabulū sumptum est ex veteri testamēto. scz ex li. tho. ca. penultimo. vbi legit de hierusalem. Pla tee eius ex lapide candido et mundo sternentur. et in vicis eius cantabitur alla. Et est vox angelica. audita ab angelis et decantata fm̄ q scribit. Apo. xix. Audiuī vocem qsi tube magne. et sicut vocem aquaz multarū et sicut tonitruū magnorū dicentū alleluia. quoniam regnabit deus noster omnipotēs. Et audiuī similiter a viginti quattuor

senioribus. et quattuor aialibus q̄ abo
rauerūt deū sedentem sup̄ thronum di
centes. amen et alleluia. Quis autem
ad missam decantari instituit. dicit q̄ gela
sius papa Et hiero. dicit q̄ alla cant
tur in missa. hoc tractū est de ecclesijs
hierosolimitanorū in q̄bus tpe pascha
li in missa frequentabat̄ sicut et nūc: q̄
aut̄ alijs temporib⁹ caneret̄ ad missas
olim ecclesie romane consuetudo non
erat sed a beato gregorio institutum/
immo potius restitūtū est. Nam cū aī
psuetudo fuerat a tempe damasi pape
defecerat Unde a beato gregorio res
stitūtū est. q̄ in missa post graduale nō
solum tpe paschali. sed et alijs tempori
bus decantet̄ p̄ circulum anni. p̄ter q̄
in quibusdam exceptis t̄pibus scz in se
ptuagesima et quadagesima / vsq; ad
vigiliā pasche de quibus infra dicitur

Quantū ad secundū scz cuiusmodi
vocalū sit alla. sciendū s̄m Isidor.
vi. ethimo. Amen et alleluia sunt dictis
ones hebrayce que nec grecis vel lati
nis nec barbaris licet in suā linguam
omnino transſerre vel sub alia lingua
enūciare. Nam quis alleluia interpre
tari possit t̄m p̄pter sanctiorē auctori
tatem seruata est ab apostolis in his pro
prie lingue antiquitas Tantū em̄ sacra
sunt nomina vt etiā iohes in apoc̄. res
fert. se reuelate sp̄s sancto vidisse ⁊ au
diuisse vocem celestis exercitus tanq̄
vocalū aquarū multarū et tonitruū va
lidorū dicentū. amen et alleluia. Ne p̄
hoc sic optet vtraq; verba in terra di
ci. sicut in celo resonāt. vt dicit Aug.
in li. de doctrina xp̄iana. Ex ista aucto
ritate yfidozi patet q̄ alleluia est voca
bulū hebraycum similiter et amen. Et
q̄ nō transſert ea in alterū ydeoma. s; z

semp̄ retinet ea Una cā iam est posita
q̄ hoc sit p̄pter reuerentiā cantaciū in
celis illud vocalū. Sed sc̄da causa
sic ponitur Alleluia gaudiū et laudem
celestem infirmat q̄ nemo nouit i hoc
seculo. ideo ex quo hoc gaudium nobis
ignotum est. agrue sub ignoto exprimi
tur vocalulo. Innocenti⁹ dicit. Allelu
ia est vocalulū hebraycū. et ininterp̄
tatum ⁊ intranslatū p̄mansit vt p̄gri
num ab hac vita gaudium. p̄grinum
quoq; vocalulū significaret Et quib⁹
dictis satis patet dignitas et p̄minen
tia huius vocaluli. Quantū ad ter
cium scz de expositiōe huius vocaluli
est sciendū q̄ yfide. vi. ethimo. de hoc
sic dicit Alleluia duorū vocaluloꝝ in
terp̄tatio est hoc est laus dī. ia enim est
vnū de decem nominibus quib⁹ apud
hebreos d̄s nominat̄ et sic s̄m yfidez.
alleluia t̄m valet sicut laus dei Anno
centius tere⁹ sic dicit quid sit alleluia.
psal. cvij. exponit. cui cū p̄mittitur in
titulo alla statim psalmus exponendo
titulū dicit Laudate pueri d̄m. hiero.
vero dicit Alla t̄m valet sicut dicam⁹
laudes domino. vt etiā dicit wilhelm⁹
in rōnali. Vel s̄m hieronimū Alleluia
d̄z ab alle quod est cantate. et lu id est
laudem. et ia id est domino. Augustin⁹
sic exponit. al id est saluum. le id est me.
lu id est fac. ia id est domine. id est saluū
me fac d̄ne. Grego. sic exponit Alle. id
est pater. lu id est filius. ia id est sp̄s san
ctus Ambrosius aut̄ sic Alle id est lux.
lu id est vita. ia est salus. s̄m alios d̄z ab
alle q̄ ē laudate. lu id est d̄m. ia id est
vnū quasi laudate vnū d̄m Aug. di
Alleluia dicitur ab alle id est laus. lu id
est inuisibilis. ia id est dei. quasi laus in
uisibilis dei Sc̄dm vero Papiam
b 71

Alleluia hebraice tm̄ valet sicut lauda
te deum. Hoc idem approbat iohes ia
nuens. in catholicon. et dicit. q̄ allelu
ia solum est tetrasillabum et debet scri
bi p̄ y grecum q̄d̄ habet ibi vim conso
nantis. et est vocabulū indeclinabile.
et debet in fine acui. Unde de illis in
terpretatiōibus habentur quedā metra
versus Ille narzate. lu laudē. ia dño q̄
Saluifica dñe. me tecū. denotat aug.
Alleluum. le me. lu fac. sed deus est tibi
ia. Da laudem dño. hieronim^o a p̄bat
ipe. Gregori^o patrē. natū. signat quo
q̄ pneuma Ilserit ambrosius q̄ sic lux
vita salusq̄. Ille laudate. dñm lu. ia sic i
vnum. Lunus aut̄ partis oratiōis fit al
leluia. Petrus cōmestor in scolastica
hystoria sup̄ ilpoē. et Aug^o. in glo. ps.
volunt q̄ sit vnum verbū imperatiui
modi defectiuum. Sed iohannes de
garlandria dicit sub distinctiōe. qz fm̄
primā. quintā septimā. et septimā expo
sitiōes sic nomen neutri generis inde
clinabile. sed fm̄ alias significatiōes est
verbum imperatiui modi vt dictū est.
Et fm̄ magistz petz antihisodorensem
ethimologizatur sic. Illud est altissim^o
xpc. le id est leuatur in cruce. lu id est lu
gebant apostoli. ya id est resurrexit do
minus Quantū ad quartū scz q̄d̄
significet vel representet in missa d̄z q̄ al
leluia q̄uis non exprimat tm̄ significat
ineffabile gaudiū anglozet hoim i eter
na felicitate letancium q̄d̄ oculus non
vidit. nec auris audiuit nec in cor hois
ascendit. Hoc em̄ gaudium est semper
letare et laudare deū. Nam beati qui
habitant in domo tua domine. qm̄ in
secula seculoz laudabunt te. Et rursus
in voce exultatiōis et confessionis so
mis epulantis. supple in mensa domini
Unde beatus iohannes baptista mox

postq̄ dixit penitentiā agite. in qua est
lamentum subiunxit. appropinquabit
em̄ regnum celorum in qua est summa
leticia. Lanim^o ergo alla post gradua
le canticum leticie post luctum peniten
tie. sumope nitentes exprimere cōsola
tiōis magnitudinē/que reposita est lu
gentibus in hoc seculo Procius in hoc
vocabulo iubilantes q̄ canētes vnam
breuem digni sermonis sillabam. i plu
ra neumata protrahimus et mutamus
vt iocundo auditu mens repleatur. et
rapiatur illuc. vbi semp̄ erit vita sine
morte dies sine nocte certitudo sine sor
te. iocunditas et securitas sine dolore.
trāquillitas sine labore. fortitudo sine
debilitate. rectitudo sine peruersitate.
puleritudo sine difformitate. veritas
sine fallacia. caritas sine malicia. et felici
tas sine miseria. Ibi em̄ sunt quattuor
maxima miracula. quattuor leges. et
quattuor dignitates Miracula sunt vi
ta sine morte. iuuentus sine senectute.
decus sine deformitate. meritoria sine
obliuione. Quattuor leges/ sunt pax
sine discordia. voluntas sine iniuria. iu
sticia sine falsitate. leticia sine pturbati
one. Quattuor dignitates qz ibi carmi
na nō desinunt. premia nō deficiūt. ami
ci non moriunt. regnum nō amittitur.
Etiam alleluia potest referri ad exul
tatiōem eozū. qui in miraculis xpi gau
debant. laudātes dñm et dicētes Qm̄
vidimus hodie miracula et qz deus vi
sitauit plebem suā. Tunc em̄ in iubilo
decantabatur alleluia cum omnis pov
pulus in vniuersis gaudebat/ que ab
eo gloriose fiebant Nam et septuagin
ta duo discipuli reuersi sunt cū gaudio
dicentes domine. ecce demonia subij
ciuntur nobis in nomine tuo. Luce. x.
Quantū ad quintum scz quid̄ represen

ter versus sciendum qd versus nihil fo-
nistrum vel triste sed dulce totū et io-
cundum debet consonare. quales sunt
hmoi versus Dñs regnavit. Jubilate
deo ois terra. Iustus vt palma flore-
bit. Est amen versus dñi a reuertendo
qd p eam reuertimur ad alleluia. Idcir-
co significat operatiōem bonam q lau-
di debet coniungi. qd non bene laudat
deum qui bene operari cessat. In non
nullis ecclesijs alleluia cum versu can-
tatur a pueris. vt notat in psalmo Ex-
ore infancium et lactentiū pfectisti lau-
dem tuā. Et iterū laudate pueri dñm.
Cuius titulus est alleluia. Illi em̄ q pue-
ri sunt a puritate. et qui sunt innocen-
tis vite cōgrue laudi dei conueniunt.
et horū est regnum celorum. Marci. x.

Quātum ad septū quare alleluia
resumitur post versum et sic interposi-
to versibus cantat̄: huius causa est. qd
sancti interuallo interposito geminam
stolam accipient. scz mentis et carnis.
anime et corporis. Nam fm stolam mē-
tis et anime exultabunt sancti in glia.
fm vero stolam carnis et corporis que
est corpis glorificatio fulgebunt iusti ⁊
tanq̄ scintille in arundinetō discursēt.
Sap. iij. et erunt septies clariores sole.

Quantū ad septimū scz quare tem-
pore resurrectiōis xpi plus frequentat̄
De hoc Innocentius tercius sic dicit
Quia alleluia future beatitudinis q̄si-
ppium est vocabulū. Ideo iure magis
iūto tempe frequentat̄. quo xpc resur-
gens ex mortuis eiusdem beatitudinis
nobis spem tribuit et promisit. Vel sic
Lucidius. qd hoc fit ad designandum
multiplicitatem laudis et leticie habē-
de. ex cōtemplatiōe celestium gaudio-
rum que xpc paciēdo et resurgendo/
nobis disposuit et prepaui. Est em̄ ibi

gaudium effenciale. qd habetur in vifi-
one ⁊ fruicione maiestatis dei de facie
ad faciem et de corporis xpi glorificati
claritate et accidētale de gaudijs pro-
ximis. et de glorificatiōe et de p̄mjs spe-
cialibus vt de aureola. Quare autem
tempe paschali geminatur. Ad hoc dñs
qd hoc fit ppter duplicem resurrectiōem
scz capitis et membroz. de quibus gau-
dere debemus. qd fm ap̄o. Si xpc re-
surrexit et nos resurgemus. Illius autē
temporib⁹ graduale p̄cedit in signū qd
penitentia et lamentū. p̄cedit gaudium
vite contemplatiue qd p alleluia desig-
natur. Sed quare in ebdomada pa-
sche dñs hoc responsoriū. Hec dies hui⁹
causa p̄t esse qd vsqz ad sabbatum se-
quens fit memoria de captiuitate filio-
rum israel. Sed postea cantat̄ alleluia
ppter gaudiū resurrectiōis.

Quā-
tum ad octauū scz quare in septuagesi-
ma non cantat̄ alleluia. de hoc Inno-
cētius terci⁹ sic dicit. qd tempe tristicie
non debet canticū leticie cantari. fm il-
lud ppheticū. Quō cantabim⁹ canticū
dñi in terra aliena. Septuagesima em̄
repp̄tat septuaginta annos et tps ca-
ptiuitatis babilonice in quo tempe filij
israel sup flumina babilonis sedentes ⁊
flentes suspenderūt organa sua.

Quantū ad vltimū scz quare neumatī-
ca cauda in fine subiungit̄ et quid signi-
ficet sciendū qd alleluia modicū est i ser-
mone magnū in neumate qd canit̄ sine
verbis ⁊ vocibus significatiuis. Et fm
wilhel. in rōnali: significat qd gaudium
celestē mai⁹ est q̄ sermōe possit expli-
cari. Neuma em̄ siue iubil⁹ q̄ fit i fine ex-
p̄mit gaudiū ⁊ amorē credēciū ⁊ q̄nta
leticia ⁊ laus secuta sit p fidem audita
p̄dicatiōe xpi fm illud. audiuit et leta-
ta est syon. fm Innocē. iij. sic p̄t dici

Unam breuem dictionem sermonem/in
plura neumatata protrahimus, vt iocū
do auditu mens repleat, et rapiat ad
contemplationem leticie illius festiuita-
tis eterne. vbi a deo qđ desideratur in-
uenitur et vbi nihil deerit

Capitulū iij. De tractu

Dominica septuagesime vsq̃
ad festum pasche / in dieb⁹ ⁊
officijs luctus et penitentie
loco istius cantici leticie capitur tract⁹
ex institutioe thelfferi pape. Dicit autē
tractus a trahendo. qz asperitate vocū
et plicitate verborū dum canitur pro-
trahitur in tractibus. fm rōnale repre-
sentat longa sanctorū patz expectatio
et iudeoz captiuozū meror et afflictio
quā tpe captiuitatis babilonice per se-
ptuaginta duos annos anteq̃ plene li-
berarentur pulerunt. Qđ ecclesia figu-
rat per septuaginta dies vsq̃ ad festū
pasche. Innocentius autē dicit. Tract⁹
tam a prosperitate vocū / q̃ proluxa-
te verborū / miseriam pñtis incolat⁹
repsentat fm illud ps̃. Deu mihi qz in-
colatus meus prolongat⁹ est Sed fm
rōnale. et fm magistrū in summa sacrifi-
cioz. Tractus significat lamentationes
⁊ lacrimas sanctorū virozū p̃tēpla-
tuoꝝ. qui lugent et flebiliter gemunt /
pro superne beatitudinis dilatioe affli-
cti tedio incolatus et exilij huius vite.
et miserie status p̃sentis. Qñq̃ lugent
pro suis suorūq̃ excessibus. dum ex vi-
cinitate babilonici fluij id est munda-
ne miserie. vident seipos aspersos. et
alios penitus immersos / ipius fluij
rapacitate iam ferri deorsum Et qz hic
ploramus qñq̃ rōne superni gaudij.
qđ nobis defertur. qñq̃ rōne miserie /

qñq̃ rōne nostrorum et aliorum excef-
sum. idcirco tractus qñq̃ sunt de leti-
cia su periori. vt isti Jubilate deo om̃is
Laudate dñm omnes gentes. Qñq̃
de miseria inferiori. vt isti. De profun-
dis clamauit. Ad te leuauit oculos me-
os. Qñq̃ de peccatis. vt hic Dñe nō
fm peccata nostra. Quare autē in aliq̃
bus temporib⁹ tractus sequunt⁹ imme-
diate post epistolam vt in quarta feria
vltime dñice quadragesime. rō qz illis
diebus recolimus. quomō ille ver⁹ mu-
sicus in quo exultabimus et letabimur
nobis fuit oblatus. Quia quarta feria
venditus. sexta feria crucifixus. Ideo
ad maiorem luctū insinuatū. quem ex-
hibere debem⁹ plus illo tempe q̃ alio
tempore tractus qui maiorem insinuat
luctum q̃ graduale statim subiungitur
post eplam. Sed qz tractus maiorem
luctum insinuat q̃ graduale. huius si-
gnum ex hoc sumitur. qz nunq̃ tractus
cantatur cum alleluia nisi semel. sed in
vigilia pasche et graduale s̃p̃s cum
alleluia cantat. sed quare in vigilia pa-
sche tractus cum alleluia cantat Dicit⁹
qz per hoc insinuat⁹ qz xpc ad infer-
na descenderat ad patres cōsolandos
et eos sua claritate letificandos. Ad istā
leticiam significandā. canitur alleluia.
Sed qz nondū resurrexerat. ideo tra-
ctus lamentū repsentans subiungitur
Discipuli nanq̃ xpi de eius obitu con-
tristati absentiam eius lamentabantur
Racionale dicit qz ideo fit qz non expe-
dit gaudium sine luctu in hoc sabbato.

Capitulum. v. De
prosa seu sequentia

Quandoq; in festiuitatib; aſi
 q; septuagimā post alleluia cā
 tatur proſa vel ſequentia Et
 d; ſequentia a ſequendo qz ſequit̄ post
 neuma iubili id eſt post alleluia. Et ſin
 doctores olim melodia ſequentie pſor
 mis erat melodie ipius alla: q̄uis nunc
 nun ſeruat. Et d; proſa quaſi proſula.
 Et d; ſequentia a conſequendo qz cō
 ſecuta eſt antiquoz patrū cantica. Et
 vltimo quaſi nouiſimū inter cetera cā
 tica miſſe/a modernis officio miſſe eſt
 adiuncta. idcirco ciſterciensēs eis i mil
 ſis decantādis nō vtuntur. Sequētia
 em̄ eſt canticum exultatiōis et ſignifi
 cat laudes vite eterne. et iubiliū in eter
 na feſtiuitate: qui mortalibus eſt inco
 gnit; quibus ſancti deum eternaliter
 collaudabūt. Rotherus vero abbas/
 primo ſequentias proneumatib; ipius
 alleluia composuit: Similiter herman
 nus teutonice/ inuentor aſtrolabij ml
 tas composuit ſequentias. videlicet illā:
 Sancti ſpūs aſſit nobis gratia. Item
 illā. Ave maria. et anthiphonā. Alma
 redemptoris. et illam Symon bariōa
 Et petrus cōpoſtolanus fecit illā Sal
 ue regina. Quidam rex francie noīe
 Rupertus. composuit illam ſequentiā
 Veni ſancte ſpūs. Et himnū. Chorus
 noue hieruſalem. Et nicolaus papa ad
 miſſam conceſſit cantari ſequentias An
 tiquitus veromōs erat. vt ſemp allelu
 ia cantareſ cū neumate. ſed poſtea di
 ctus papa ſtatuit loco iſtius neumat̄is
 in p̄cipuis feſtiuitatib; ſequentias dici
 Qñ ergo nō d; alleluia. nō debet dici
 ſequentia. quoniā loco neumat̄is ei; d;.

Capitulum vi. De euangelio.

De hoc ſequitur p̄cipalis
 p̄ et ſalutaris inſtructio que fit

per euangelium: in quo ip̄e chriſtus
 met/et non p̄ miniſtros ſed per ſeipm̄
 nos de celeftibus iſormat Et gratiam
 apercionis ianue regni celozum per ip̄
 ſum ſacte mundo demunctiat. et quali
 ter dyabolū vicit et nos ab ipius ſerui
 tute liberauit. et ad ſua veſtigia ſequē
 da nos amonet et hortatur. Circa
 quod videndum eſt principaliter d; ſex
 Primo ſacerdos lecturus euangelium
 quare mutat locum d; dextera parte va
 dens ad ſiniſtram. Secūdo d; ordinaci
 one euangelistarum et de eozum titulo
 Tertio de benedictione dyaconi. et de
 cezoferarijs et d; thurificatiōe. Quarto
 de ſalutatione que premitit̄ ante euan
 gelium. et de reſponſione chozi. et de
 ſigno crucis Quinto quare euangeliū
 verſus aquilonem legitur et quomodo
 debeat cātari. Sexto qualiter debeat
 audiri et legi. et de his que dicto euan
 gelio ſunt faciēda. Quantum ad
 primum dico. q; ſacerdos lecturus eua
 gelium ideo mutat locū de dextera par
 te altaris ad ſiniſtrum latus vt per hoc
 inſinuet. q; chriſtus non vēit vocare iu
 ſtos ſed peccatores Juxta qd̄ ipſe dicit
 in euāgelio Quia nō indigent ſani me
 dico ſ; qui male habent. luce. v. Et mat
 xi. Non eſt opus valentibus medicus
 Et ibidem dicit non vēi vocare iuſtos
 ſed peccatores. et lucas addit per peni
 tentiam. Per dexteram enim iuſti per
 ſiniſtram vero peccatores deſignant̄.
 propter quod domin; in iudicio ſtatū
 et oues a dextris hēdos aut a ſiniſtris
 Mat. xxv. Quidā vō dixēſt in hoc lo
 co q; ſacerdos in principio miſſe con
 ſtit ad dexteram cum autem pronūci
 at euangeliū cōuertit̄ ad ſiniſtrā et cir
 ca ſinē itez redit ad dexteram ido quia
 cultus fidei primo fuit in p̄plo iudaico.
 b iij.

Deinde transiit ad gentiles et circa
finem iterū reuertetur ad iudeos. per
p̄dicatiōem enoch et helye qui cōuer-
tunt corda patrū ad filios. Malach. iij
Qm̄ in diebus illis saluabitur iuda et
reliquie israel salui fient. Hiere. xxiij
versus. Est ratio cur pars altaris dex-
tera misse. Principium finemq; tenet.
mediūq; sinistra. Dexterā iudeos gen-
tiles leua figurat. Lepit ab his. deferē
ad hos. refertur ad illos. Nostra fides
et erunt in fine om̄es fideles. Alio mō
pōt dici q; ideo fit. q; sacerdos pronū-
cians euangeliū psonam gerit xpi qui
non p̄dicauit gentilibus sed iudeis. Ju-
cta illud Math. xv. Non sum missus
nisi ad oues que perierāt domus israel.
Vel sic. primū ad dexteram. vt gaudi-
um dominice incarnatiōis et natu-
ritatis insinuet. deinde ad sinistram cōuer-
titur. vt passiōis tristitiam insinuet. et
itez redit ad dexteram vt resurrectio-
nis gaudiū annunciet. Quantum ad
secundū notandū. q; euangeliū in ali-
quo die festo. qñq; legitur fm̄ hystoriā
vt illud quod dicitur in die pasche. maria
magdalene et maria iacobi. 2c. Math.
xx. Qñq; fm̄ allegoriam vt illud in fe-
sto assumptiōis marie Luc. viij. Intra-
uit iesus in quoddam castellū 2c. Qñq;
fm̄ rem. vt illud dicitur sancta tri. Joh. xvj.
cum venerit pacificus 2c. Qñq; fm̄ per-
sonam vt illud in die sancti thome Jo.
x. thomas vnus de duodecim 2c. Qñq;
fm̄ partē vt in festo sancte crucis. vbi
sic dicitur. P̄tet exaltari filium hominis In
quibus verbis suam passiōem insinuat
Qñq; fm̄ totū vt illud de circumcis-
sione dñi. Luce. v. Postq; cōsummati
sunt dies otto. Qñq; fm̄ tempus vt il-
lud qd̄ legitur in quarta feria cinerum
Mat. vj. Qñq; p̄pter letanias. vt illud

Si quid p̄cieritis patrē in noīe meo
Joh. xvj. Qñq; propter locū vt illud
erit qui seminat. Alterius notā-
dum. q; in euangelijs que in eccia le-
guntur duo tituli generaliter p̄mittuntur.
Primus incipit sancti euangeliij. Se-
cundus sequentia sancti euangeliij. pri-
mus titulus om̄ibus principijs euāge-
liorū quatuor euangelistarū p̄mitti dēt
ita q; qñ sumitur de principio text⁹ vt
ibi. In principio erat verbum. vel ibi.
Liber generatiōis iesu xpi. vel ibi. In
diebus herodis. in illis debet dici In-
cipit sancti euangeliij. et tūc nō debet
dici in illo tempe. Secundus vero ti-
tulus p̄mittitur om̄ibus alijs euāge-
lijs et dicitur sequētia. quia ista verba legē-
da sequuntur post incipit seu post ea
que p̄cedūt in textu euangeliij vnde
sumpta sunt. Unde cum dicitur sequentia
sancti euāgelij. sup̄plendū est. hec sunt
verba. ita q; sit sensus. sequentia. sup̄ple
verba. sunt sancti euangeliij. Et vt sic ly
sequētia est pluralis numeri. Et postea
debet addi euangelista. cuius illa sunt
verba. puta fm̄ iohannē. Vel fm̄ ma-
theum. Vel pōt dici q; ly sequentia sit
singularis numeri. vt sit sensus hec est
sequētia sancti euangeliij. Alij fm̄ p̄mū
seusum intelligunt ly dicunt. vt sit sen-
sus. sequentia verba sancti euangeliij.
sup̄ple dicunt fm̄ iohannem. Et in talib⁹
titulis subiūgitur. in illo tempore
et hoc debet fieri qñ in euangelio non
exprimit tps determinatū. s; qñ ex v-
bis euāgelij certū est de tpe tūc debet
omitti vt ibi anno quāt odecio imperij
Similiter qñ euangeliū est simplex rei
geste narratio. certū tps determinās.
tūc itez nō debet addi. vt ibi. Postq;
consummati sunt dies octo 2c. Elizabeth
impletū est tempus pariendi et cetera

Lum natus esset iesus. Et significat: in illo tempe supple gr̄e. De quo ap̄ls. ij. ad cor. iij. Ecce nūc temp⁹ acceptabile. Sed dubium nūc est. quare in ep̄stolis nō dicimus sc̄dm paulum vel fm̄ petz. sicut in euangelio dicimus fm̄ iohannē fm̄ lucam &c. Ad qd̄ dicendū qd̄ ep̄le facte sunt p̄ eos a quibus denominant. Ideo optime p̄t dici ep̄la pauli vel petri. Sed euageliū nō est factū per illum cuius d̄r sed solum est recitatum ab eo vnde euangeliste nō sunt auctores verbor̄ dei. sed solum recitatores: Ideo debet dici fm̄ iohannē hoc ē signū iohannes vel lucas recitat. sed debet dici euangelium xp̄i. qz ip̄e fuit auctor. Quantū ad tercium sciendū. qd̄ dyaconus lecturus euageliū. recipit benedictiōem a sacerdote. in signū huius qd̄ nullus ex pp̄ria auctoritate debet p̄dicare. sed tanq̄ missus. Juxta illud apli. ad Rom. x. Quomō p̄dicabit nisi mittant. Et Luc. x. Dñs ad ap̄los inquit. messis quidem multa. operarij aut̄ pauci: Rogate ergo dñm messis ut mittat op̄arios in messem suā yfatas quoq̄ cū audiuisset vocem dñi dicētis quem mittā et quis est ille &c. dixit. ecce ego sum. mitte me. Et dixit dñs. Eade et dic̄ populo huic. audite audientes & nolite intelligere. videte visiōem & nolite cupiscere ysaie. vi. Subdyacon⁹ vero nō recipit benedictiōem lectur⁹ ep̄istolā. qz xp̄c iohannē baptistā cuius typum gerit subdyaconus. et p̄phetas inuisibiliter misit. et sic nō publica dei missione et exteriori. sed occulta eius inspiratiōe p̄dicabāt. Sed postq̄ xp̄c in terzis visus est. et cum hominib⁹ conuersatus est. ap̄los et euangelistas. q̄s dyaconus et sacerdos rep̄sentāt visibiliter misit. dicens: Euntes p̄dicate et

Docete om̄es gentes. Math. vlt. dyaconus benedictiōem capiēs caput ad sacerdotem in dextera. p̄te altaris stantem inclinat: ad significandū. qd̄ p̄dicator caput id est intentiōem suā. debz inclinare ad gloriā xp̄i. cui⁹ typum gerit sacerdos. Licet enim sc̄dm apostolum qui semināt sp̄ualia possunt metere temporalia. Non tamen est p̄pter temporalia verbum dei finaliter seminandum. sed p̄o sp̄ualibus et eternis. Nam qui semināt in benedictiōibus de benedictiōibus et metent vitam eternam. Mercenari⁹ em̄ de p̄dicatiōis officio quērat premium sempiternum. & nō modum temporale. Hec Innocē. Sed occurrit dubium quis sit debitus minister euangelij et quid debeat portare. Respondet ad primum qd̄ sacerdos vel dyaconus et nullo modo ali⁹ inferior. est debitus minister euangelij immo si aliquis cantaret solēniter esset irregularis. Ad secundā partem dubij respondetur qd̄ dicens euageliū induitur dalmatica. in signum castitatis quia ad eam est obligatus etiā subdyaconus Sed dalmatica dyaconi habet manicas amplas in signum largitatis et pietatis. Nam ad dyaconum p̄tinet ministrare sacramentū eucaristie seu sacrificia. In qua ministratiōe debet eē largitas. Etiam et i alijs debet esse largus. vnde in principio ecclesie. ministri pauperū erant dyaconi. vt legitur de beato stephano Actū. vi. ca. Et d̄ sancto laurentio canō. qd̄ leuita laurent⁹ thesaz eccie dedit paup̄ibus Itē debz portare stolam in sinistra p̄te visus dextera In signū qd̄ ascendem⁹ a sinistra hui⁹ miserie ad dextera glie celestis. Sed tunc est dubium quomodo ad eā tandū euageliū dyacon⁹ dz incedre

b iij.

Ad qd dicitur. q in diebus solennibus in quibusdam locis pcedit crux an euāgelium in quo significat. q qui pdicat euangeliū mente debet sequi xpm crucifixum et in memoria habere. Un dominus dixit petro Joh. xxij. Sequere me. Postea duo pcedunt accoliti. insignum q pdicatores dnt habere sciam et noticiam vtriusq testamenti. Vel signum q xpc qui p euangeliū nunciatur. illuminat omnē hominē venientem in hunc mundū Joh. i. Vel dicendum q candelabz cum lumine significat fidem cum bona opatione quia fides sine opibus mortua est. vt di. Jac. Et sunt duo portantes cereos ad designandum q in euangeliū veritas prophetaz et patriarcharū continet. vel ad designandū duplicem xpi aduentū quoz primus habuit vnū pcursozem. ideo in diebus ferilibus tantū vnus pcedit accolitus. Sed secundus q erit manifestus et generalis habebit duos pcursozes scz enoch et helyam ideo in diebus festiuis pcedūt duo accoliti cū luminibus qz illi cum publica pcedunt pdicatione. Vel pōt dici q dyaconus pmittit cerofenarios cum candelis ad designandū q pdicator desiderium in cordibus auditoroz debet attendere qte nus libenter audiant et gratāter obediant. Quis em nō desiderat bonum nunciū et de bono nuncio quis non gaudeat. Euangeliū aut bonū nunciū ipa nois interpretatiōe significat. qz dicitur ab eu qd est bonū. et angelus vel gelō quod est nunciū qsi bona nunciatio qz p euangeliū promittit nobis gratia in pnti. et glōria in futuro. Premittit dyaconus acolitū cum incensu. ad designandū bone pscientie odorem. quia pdicator debet de se emittere odorem

bone fassie et opis. Juxta illud Apōst. Bonus odor sumus in omni loco: Nā fm Grego. Lūius vita despiciat. restat vt eius pdicatio cōtemnatur. Et iuxta illō saluatoris medice cura teipm. eice primo ipocrtia trabem de oculo tuo qz stupam de oculo alterius. Precedunt etiam ista. scz thuribulum et cādela. qz virtus. et fama pibant euangeliū xpi teste euangelista. Erigit iesus in virtute spūs in galileam. et fama exiuit in omnem regiōem de illo et ipse docebat in sinagogis. Postea sequitur. sub dyaconus portans puluinar. significans q dignus est mercenarius mercede sua. Unde Apōsto. ad cor. ix. Si nos vobis spūalia seminamus. nō est magnū si vestra carnalia metamus. Quare autem dyaconus. cū tot sociatim vadit. Dicit q ideo qz significat xpm. quem multi secuti sunt vt habet Joh. xij. Et q tūc totus mund⁹ post ipm abiit. Quantū ad quartū nota. q sacerdos ante inceptiōem euangeliū salutando populū dicit. Dñs vobiscūm p hoc orat et optat populo vt dñs sit cum eis et eos attentos reddit ad audiendum verbum dei. Magna aut leticia auscultanda sunt verba euangeliū et singula verba ponderāda qz plena sunt celestibus misterijs. Sane sicut caput peminet corpi. et cetera membra sibi subseruiunt. sic euangeliū totū pcellit officiū. et ei cetera partes intellectuali rōne consentiūt. Hoc em scz euangeliū est verbū dei. sermo sermonis sapientia sapientie. verbum verbi dei. qd erat in principio apud deum. sermo sermonis quia regalibus sedib⁹ venit portans se cum patris imperiū sermo viuus et efficac⁹ penetrabilior omni gladio ancipiti Ad hebre. iij. Sapientia sapientie que

attingit a fine vsq; ad finem fortiter /
 et disponens omnia suaviter. Sapie:
 viij. Hoc verbum nō est locutus moy
 ses qui heri et nudius tertius nō est elo
 quens. sed impeditioris et tardioris li
 gue factus est. Exo. iij. Hoc verbum nō
 loquit ysaias qui dixit Ele mihi / quia
 tacui. qz vir polutis labijs ego sum ysa
 ie. vi. nec hieremias qui dixit. a. a. do
 mine de? nescio loqui. qz puer ego sum
 Hiere. j. Sed loquit hic pater in filio /
 quem cōstituit heredem vniuersorum.
 p quē fecit et secula. Alō hebre. j. Idcir
 co dyaconus vel sacerdos lectur? euā
 gelium. studeat se habere. et exhibere
 purum corde. mundū ore et castū ope
 quaten? sacrosancū euangeliū digne
 possit proferre. qz est puteus aquarum
 viuentiū. id est pōicatio euāgelica nō
 fuit impetu id est libere nisi delibano.
 id est de corde casto et ore candido. nā
 nō est speciosa laus in ore peccatoris.
 Lauet ergo ne sibi tanq; unumundo et
 indigno. dicat illō psal. Quare tu enar
 ras iusticias meas. et assumis testamen
 tum meū per os tuū. Per salutatiōez
 populi minister euāgelij obseruat illō
 quod dñs iusserat. in quācunq; domū
 intraueritis primum dicite Pax huic
 domui: Stans ergo populus et cho
 rus attentus et deuotus respondet. et
 cum spū tuo. qd ante q; epla legeretur
 nō fecerat. Alē si diceret dñs tecum sit.
 ad dicendū et ad proferendū digne
 xpi euangeliū. Deinde vt cunctos do
 ciles et beniuolos reddat ad audiendū
 verbum dei. vel vt digne possit enun
 ciare euangeliū xpi. seu bonū nunciū
 nunciantē regnum dei. Subdit Seqz
 tia sancti euangelij. signans libz cruce
 tribus digitis quasi dicat. hic est liber
 crucifixi quē pōico Jux illud ad cor. j.

Nos pōicamus xpm crucifixum iudis
 quidem scandalū. gentibus autē ad stul
 ticiam et. ipis autē vocatis iudis et gre
 cis xpm dei virtutem et sapiam et dya
 conus signo sancte crucis se munit. ne
 semen verbi dei in eo suffocetur. Undē
 Luce. viij. Volucres celi comederunt
 illud. Et vt dyabolum a se fugat ne for
 te sermonē diuinū de ore et pectore suo
 rapiat. qz nihil dyabolus tantū odit si
 cut euangelium. Postea fm consuetu
 dinem aliquoz signat frontem simul et
 os. et pectus: Frontem signat quasi di
 ceret. Credo crucifixum et crucem nō
 erubesco. immo mihi absit gloriari nisi
 in cruce dñi nostri iesu xpi Alō gall. vi.
 Sed signat os. quasi diceret. Crucifix
 um quē corde credo. ore confiteor. cor
 de namq; creditur ad iusticiā. ore autē
 fit confessio ad salutem Alō ro. x. Post
 hoc signat pectus quasi diceret. Cruci
 fixum corde credo. Deinde popul? cū
 honore et reuerentia respondet. Glo
 ria tibi dñe glorificans deum in hoc q
 misit eis verbum salutis sicut in actib?
 apostolor legir. qz glorificauerūt deū.
 eo qz miserat eis verbum salutis dicen
 tes: qz deus gentib? penitentiā dedit
 ad vitam. Alē canū. x. et xij. Quantum
 ad quintū dico qz sacerdos vel dyaco
 nus legendo euangeliū. vertit se versus
 aquilonem vt ostēdat pōicatiōem xpi
 contra eum specialiter dirigi qui dixit
 ponam sedem meā ad aquilonē et ero
 similis altissimo. Ysa. xliij. Legitur etiā
 versus aquilonem vt aquilo fugiat et
 auster adueniat id est vt dyabolus fu
 giat. et spūs sanctus adueniat. Item le
 gitur versus aquilonem. in signum qz
 euangeliū est ad euitatiōem malozū. et
 imitationem bonoz. Mali enim p aequi
 lonem intelligunt Jux illud hier. j.

sub aquilone pandetur omnē malis. dicitur
 sicut legi in loco alto et eminenti. propter
 hoc: quia locus eminentes super celum credens
 tribus per euangelium offertur. iuxta illud
 Luc. xi. Beati qui audiunt verbum dei
 et custodiunt illud. Vel in signum quod euā-
 gelium publice est predicandum. Iuxta illud
 Marthei. Quod dico vobis in tenebris.
 vos dicite in lumine. Et ysaias. Super
 montem excelsum ascende tu qui euāge-
 lizas syon. Quod autem debet cantari euā-
 gelium. et secundum quod modum intonandi. Iste
 primus dico quod debet alte legi et dici. in
 signum quod doctrina christi omnes alias debet
 precedere et parere. Unde apostolus ad Romanos. vij.
 Lex neminem ducit ad perfectum. euā-
 gelium autem operatur salutem omni credenti.
 Iste secundus dico. quod debet incipi a
 sono maturo. ad insinuandum quod per christum
 nuntiatur illud quod sobrie. pie. et iuste. vi-
 uamus. et terminatur in acuto. ut ostendat
 datur quod ad introitum glorie iam sumus
 eleuati alte. Vel ideo. quia in euangelio
 promittuntur celestia. adeo terminatur in
 accentu acuto vocem eleuando. Lecti-
 ones vero terminantur deprimendo in
 accentu graui. quia per legem antiquam solum
 temporalia promittebantur. Quantum ad
 sextum scilicet qualiter se populus debeat
 habere in audiendo euangelium. Pro
 quo sciendum quod quando legitur euangelium. po-
 pulus quique in se secundum ordinem debet
 habere. Primo quod debet stare et non
 sedere. in signum quod pro euangelio et fi-
 de christi seruanda parati sunt pugnare/
 dicentes cum petro. Paratus sum tecum
 in carcerem et in mortem ire. Secundo
 capita debent detegere et discoopire.
 in signum quod eis debet predicari nuda et
 clara veritas. In cuius signum velum
 templi scissum est. Luc. xxiii. Vel etiam
 in signum quod parati sint obedire euā-

gelice veritati. Vel ut dicitur intelligi
 quod inter deum et ipsos nullum debet esse
 medium. Vel ad significandum quod mens
 debet esse apta ad obseruantiam illorum
 que ibi dicuntur. et auidia et voluntaria
 et attenta ad audiendum. et postea ad
 exequendum. Tercio debent baculos si-
 portat deponere. ad designandum quod
 dicitur Marthei. vi. Si quis te percusserit ad
 maxillam dexteram. prebe ei et alteram.
 Quarto faciem debet ad euangelium
 vertere. in signum reuerentie et timoris
 dirigentis ad ea que ibi dicuntur. Quin-
 to debet se signare signo crucis in prin-
 cipio et in fine euangelij. In principio
 ne dyabolus auertat mentes eorum ab
 euangelij predicacione. Et in fine dicto
 euangelione dyabolus de cordibus eorum
 auferat semen verbi dei. Nam demoni-
 nes significantur per illas volucres. Luc.
 viij. Volucres celi comederunt illud.
 Sic ergo euangelium audire debemus
 et legere discoopito capite et stantes.
 Detectio capitis allegorice significat
 illud quod olim in lege fuit velatum. nunc
 abduco velo datur perspicere. id est aperte
 cognosci. Tropologicè vero significat
 quod aures debemus habere patentes. et
 quique sensus nostros totaliter expedi-
 tos ad audiendum verbum dei. Propter
 hoc quod stantes debemus audire. notatur
 promptitudo quam debemus habere ad
 pugnam pro fide christi seruanda. pro
 quod stantes solemus pugnare et per fidem re-
 sistimus dyabolo qui circuit quasi leo
 rugiens et rapiens querens quem deuor-
 ret. Iste. v. Post hoc lecto euangelio
 dyaconus librum offert sacerdoti. quia ad
 deum cuncta bona sunt referenda a quo
 bona cuncta procedunt. Unde christus finis
 est consummatus et non consumens alpha
 et omega et novissimum in initium et finis

Et sacerdos osculat librum . quasi dicat
hic est liber crucifixi . p quem reconcili
ationem accepim . Et in ritum aliquar
rum ecclesiaz liber offertur sacerdoti
apertus et alijs qui sunt in choro clau
sus . cuius rō tangitur in euāgelio . vbi
dicit vobis datum est noscere misterium
regni dei . ceteris aut in parabolis . idō
offertur sacerdoti apertus et ceteris
clausus . qz sacerdos significat xpm q
aperuit librum septem signaculis signa
tum . vt dicit Apoc . Et traditur ad oscu
landū sacerdoti . et post alijs ministris
in signum voluntarie impletiois ibi . cō
tentoz . Et osculatur sacerdos . in signū
qz xpc approbat sermonē predicantiū .
et post diaconus . in signum qz nihil hz
ibi nisi post xpm et a xpo

Capitulū . vij . De simbolo et
eius expositioe

Et iuxta sententiā apostos
qz sine fide est impossibile pla
cere deo Ido hebre . xi . Nul
lus em saluari potest nisi opa eius pla
ceant deo . idcirco fides necessaria est
ad salutem . Quare de ipso simbolo in
quo fides nostra continet aliqua sunt
dicenda . Et pmo quare fides nobis ne
cessaria sit . Secūdo de simbolo . vnde
dicatur . et de eius ordine ad euāgelij
Tercio de triplici simbolo et quare va
rijs temporibz et modis decantetur .
Quarto de articulis fidei i simbolo cō
tentis et quid sit articulus est dicendū
Quinto quibz diebz symbolum i missa
debeat decantari Sexto de eius expo
sitione . Quantū ad primū dubium est
dicendū : qz fides est nobis necessaria
ppter quattuor bona que in nobis opa
tur . Primū qz per fide anima deo con

ungitur . Nam aia xpiana p fidem fac
quasi quoddam matrimonij cum deo
Unde osee . ij . dicit Sponsabo te mihi in
fide . Et inde est qz homo cū primo ba
ptisatur confitetur fidem . cū dicit ei Cre
dis in deum Baptismus em sine fide ni
hil prodest . Ido dñs dixit Math . vlt .
Qui crediderit et baptisatus fuerit sal
uus erit . Secundū est qz ex fide nobis
vita eterna inchoatur . qz vita eterna
nihil est . nisi cognoscere deum . Unde
Joh . xvij . dicit Hec est vita eterna vt ag
noscant te solum verū deum . et quem
misi iesum xpm . Et hec cognitio inci
pit in nobis hic p fidem . sed pficietur
in vita futura et eterna . vbi cognosce
mus eum sicuti est . j . Joh . ij . Et idō ad
hebre . ij . dicit qz fides est substantia spe
randaz rerum . Tercium qd operatur
in nobis est . qz per fidem plens vita di
rigitur . Nam ad hoc qz homo bene vi
uat oportet qz sciat necessaria ad bene
viuendū . Fides aut docet omnia neces
saria ad bene viuendū . Ipa em docet
qz est vnus deus qui est retributor bo
nozū . et punitor maloz . et qz est alia vi
ta pter istam . Et hmoi qbus allic . mur
ad bene operandū et ad malū vitandū
Abacuck . ij . Quartū qd in nobis opa
tur est qz p fidem vincimus temptatio
nes . Ido hebre . xi . Sancti p fidem vice
rūt regna . Et hoc patet . qz omnis tenta
tio vel est a dyabolo vel a mundo vel
a carne . Si a dyabolo qui temptat vt
nō obedias deo . nec te lubricias ei . ista
tēratio remouetur p fidem . Nam per
fidem agnoscimus qz deus est dominus
omniū . et qz ei est obediendū idō dicit
petrus . Aduersarius vester dyabolus
tanqz leo rugiens circuit . querens quē
deuoret . cui resistite fortes in fide . i . pe .
v . Si aut tentatio est a mūdo qz tentat

alliciendo in prosperis. vel terrendo i aduersis. ista tentatio remouetur p fidem. que facit nos credere aliam vitā meliorem q̄ istam idō despiciamus prospera et nō formidam⁹ aduersa. Joh. v. Nec est victoria que vincit mundū. fides vestra. Quia ip̄a docet nos credere bona maiora scz paradisi. et mala peiora scz inferni. Si vero tentatio est a carne que nos inducit in tentatiōes et delictatiōes momentaneas p̄sentis vite Nec etiam remouet p fidem que ostendit nobis. q̄ si istis adheremus in debite q̄ tūc p̄demus eterna. qz vt ait Apl̄o. Si fm carnē vixeritis moriemini. Ro. vii. Ideo ad ephesi. vi. d̄. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela ignea nequissimi hostis extinguere. Et sic patet quomō multum vtile est fidem habere. Quantum ad secundum de ordine. scz quare post euāgelium sequitur symbolum. Respondetur vno mō q̄ hoc sit in signū q̄ his que dicuntur in euangelio debeat fides adhiberi. et credere debemus predicationibus quas audiūmus in euāgelio vt ait apl̄s ad ro. x. Fides est ex auditu. auditus aut per verbum dei. Vel ideo qz fm ap̄sto. ibidem. corde creditur ad iusticiam. ore autem fit confessio ad salutem. Et igitur ecclesia ostendat q̄ euangelij verbū corde recepit mox symbolum fidei ore decantat. Symbolum igitur post euāgelium ostendit fidem q̄ consecuta est p xpi p̄dicatiōem. Nam teste iohanne euangelista. Nec eo loquente multi crediderūt in eum. Quare sicut sacerdos ip̄m incipit et chorus psequitur. ratio est. qz fides a xpo nobis reuelatur. In signum ergo hui⁹ q̄ significet q̄ omne bonum a xpo procedat ideo sacerdos inchoat. Nam omne

datum optimū et omne bonū perfectū desursum est. descendens a patre lumine. Jaco. i. Symbolum aut̄ p̄pe dicitur collectio multoz sermonū. vel etiā pecuniarū. Et d̄ a similitudine et collectiōe. Unde simbolizare dicunt aliqui quando ex plurib⁹ partibus faciunt vnum continuū. fm aut̄ theologos rōnabiliter symbolum collectio d̄. Cū a quatuor collectiōib⁹ nomen symboli imponitur. Primo a collectiōe multozum hominū in vnā fidem. Secūdo ex collectiōe p̄dicantium fidem. Omnes enim ap̄stoli collecti. hanc fidei regulā tradiderūt. Dicit em̄ Innocenc. Postq̄ ap̄stoli sp̄m sanctū acceperūt cū iam forent ad p̄dicandum euāgelium profecturi. conferentes in vnū duodecim articulos fidei statuerūt. vt sicut om̄s in vna fide erant concordēs. sic vnā fidem omnes p̄corditer p̄dicarent. Et ideo symbolum componentes. quilibet ip̄oz bolum id est particulā vnā adiecit vt infra patebit. et sic duodecim articulos fm duodecim ap̄los d̄ continere. Tercō qz ex diuersis locis sacre scripture ea que credenda sunt ibi colliguntur. et ibi in prompto habent. Nam cū fidei veritas in sacra scriptura cōtinetur in pluribus locis. longum studium requireretur ad colligendam summatim veritatem fidei nostre necesse fuit vt i vnā summa colligeretur. vt sic collecta omnibus p̄poneretur ad credendū. ne fides simplicium per hereticos scripturas suis glossis deprauātes corrumperetur. et vt sic facili⁹ cognitio credendoz haberetur. Quarto sumpsit nomen a collectiōe. quia omnia beneficia nobis diuinitus collata ibi colligunt. S̄ d̄ dices q̄ articuli fidei non deberēt colligi i simbolo. eo q̄ tota fides sp̄aliter

per sacram scripturam instruit. sic ergo
 supfluum fuit articulos in simbolo con-
 ponere Respondetur vt aliquo modo ta-
 ctum est. qd oportuit ea que a diuersis
 locis sacre scripture tacta sunt. colligi
 in vnum locum. vt fides magis in prom-
 pto haberetur. Veritas namq; fidei di-
 fusa in sacra scriptura continetur i plu-
 ribus librorum locis. et longum studiū
 requireretur ad legendum sigillatim ve-
 ritatem fidei. necesse igitur fuit in vno
 colligere. vt sic collecta omnibus pro-
 poneretur clare. ne fides simplicium cor-
 rumperetur p hereticos. deprauantes
 suis glossis sacras scripturas **Quan-**
tum ad tertium est sciendum. qd tria sunt
simbola. vnum aplos. scz Credo in de-
um. Secundū Niceni concilij. qd dicitur
diebus dominicis post euangelium scz
Credo in vnum deum Tertium athana-
sij. scz Quicumq; vult saluus esse etc.
 Nec em̄ simbola facta sunt diuersis te-
 poribus. Simbolum em̄ apostolorum
 factum. Et tempore veritatis nondū
 pro palato ideo dicitur submissa voce in pri-
 ma et in completorio nondū sole pfecte
 lucente Simbolum enim grece latine
 significat indicium. quia regulam fidei
 plene indicat et pfecte. fm̄ alios. vero
 dicitur collectio propter causas prius
 tactas. Simbolum aut nicenū quod fm̄
 Innocentiū vocatur constantinopoli-
 tanum factum fuit tempore. veritatis
 iam publicate. contra aliquos hereti-
 cos insurgentes contra fidem ideo so-
 lenniter in missa post euangelij decan-
 tatur Simbolum aut athanasij / factū
 fuit tempore veritatis conculse p he-
 reticos in quo tū veritas preualuit. p-
 pter quod mane iam pulsas tenebris reci-
 tatur Illud tamen magis per modum
 doctrine traditur q̄ p modū simboli.

Et in his tribus simbolis eadem veritas
 continetur. sed tū magis clare in
 vno q̄ in alio Simbolum apostolorū
 editum fuit ad proponendam fidei do-
 ctrinam. ideo dicitur. quotidie in pria
 et in completorio quasi in principio di-
 ei et noctis in signum huius. qd omnis
 nostra operatio a fide debet sumere in-
 icium et in fide terminari. Etiam quia
 p fidem tam in prosperis q̄ in aduer-
 sis que per diem et noctem designant
 protegimur. Etiam simbolum aposto-
 loz dicitur in prima sub silentio quia in pri-
 mitiua ecclesia viguit persecutio xp̄ia-
 norum. et sic xpc occulte colebatur Si-
 militer in completorio qd in fine mūdi
 fides etiam paciatur psecutionem maio-
 rem ab antixpo. q̄ prius vnq; fuit pas-
 sa. Tunc em̄ erit tanta tribulatio qual
 ante non fuit et tunc propter metū an-
 xp̄i fideles confugient ad antra deser-
 ti. Etiam ex hoc vt si homo ista die mo-
 reretur qd inueniretur in fide catholi-
 ca decessisse. Scdm̄ simbolum scilicet ni-
 cenū. non singulis diebus dicitur. sed i istis
 in quibus hoies maxime ad ecciam cō-
 venire consueuerūt. et in quibus aliq̄
 solennizatio facta est. in his que ad arti-
 culos fidei p̄tinent. Et editum est qua-
 si ad manifestationem fidei et ad elucida-
 dam et defendendam ipam Sed di-
 ceres simbolum proponit vt regula fi-
 dei cuius actus est assentire. sed dicit
 Aug⁹. in epistola ad Hieroni. qd solis
 apostolis et pphetis est honor exhibē-
 dus. vt quecunq; dixerint vera eē cre-
 dantur. ergo post simbolum aplos non
 debuerūt fieri alia simbola. nec alijs vi-
 detur esse assentiendum. Respondet qd
 p̄res qui alia simbola post aplos edi-
 derunt nihil de suis apposuerūt. sed ex
 sacris scripturis ea que addiderunt

acceperunt. Et quod quedam difficultia in simbolo apostolorum continentur ideo ad eorum explanationem editum est symbolum nicenum. quod diffusius seu clarius fidei / quo ad aliquos articulos prosequitur. et quia quedam in istis symbolis princeps impli- cite que oportuit propter insurgentes hereses explicari. ideo additum est symbolum athanasii patriarche alexandrini. quod sufficienter contra hereticos se opposuit.

Quantum ad quartum est sciendum. quod articulus duobus modis dicitur. Uno modo omne illud ad quod artat nos fides et isto modo deum esse unum est articulus. quod quis alio modo hoc scire possit. sed per scientiam tamen etiam per fidem artamur ad hoc credendum. Alio modo. omne illud quod artat nos sola fide dicitur articulus. et isto modo articulus dicitur illud quod excedit rationem naturalem ut deum esse unum in personis et unum in essentia. et filium dei incarnari. et sic de alijs. Et isti proprie et stricte dicuntur articuli fidei. Et diffinitur sic secundum Richardum de sancto victore. Articulus est indivisibilis veritas de deo artans nos ad credendum. Et talis veritas dicitur articulus ad similitudinem in rebus naturalibus. In quibus articulus vocatur organum quod non est divisibile in plura alia membra. Quod autem est divisibile in plura. non est articulus. sicut manus que in plures digitos dividi potest non dicitur articulus. sed solum pars eius dicitur articulus. Similiter veritas fidei que non dividitur in plures difficultates speciales dicitur articulus. quod autem dicitur artans nos ad credendum. intelligendum est de articulo non esse articulo. quod nullus credit nisi si volens. sed de articulo supplicatio. sed si volumus salvari artamur ad credendum quod qui non crediderit condemnabitur. Mar. ult. Et potest dici. quod artat

nos necessitate finis quod sine fide articulo non potest esse salus. Articuli autem fidei dupliciter distinguuntur. Uno modo quantum ad ipsa credibilia. et sic sunt trii. Alio modo quantum ad ipsos qui articulos distinguunt. et sic sunt xij. secundum numerum xij apostolorum. Et sufficientia sic sumitur. Omnis articulus fidei est veritas de deo. aut ergo est de ipso deo tamen. aut de deo ratione humane nature assumpte. Si primo modo. hoc contingit esse tripliciter. quod aut est de deo ratione nature. aut ratione persone. aut ratione effectus proprii. Si ratione nature sic habemus primum articulum scilicet credo in deum. Si ratione persone hoc est tripliciter. aut ratione patris. aut filii. aut spiritus sancti. Si primum. sic habemus secundum articulum scilicet patrem omnipotentem. Si secundum sic habemus tertium. scilicet et in iesum christum filium eius. Si tertium sic habemus quartum. scilicet credo in spiritum sanctum. Si autem est ratione effectus hoc est dupliciter. aut pertinet ad conditionem nature et sic habemus quintum. scilicet creatorem celi et terre. aut ad donum gratie. et sic habemus sextum. scilicet sanctam ecclesiam catholicam. sanctorum communionem. remissionem peccatorum. Et effectus gratie consistit in duobus. scilicet in consecutione boni et remissione mali. Nam due sunt partes nostre iustificationis. scilicet declinare a malo. et facere bonum. Huiusmodi talis effectus refertur ad donum glorie. et sic habemus carnis resurrectionem. Quidam tamen hos tres articulos distinguunt quod opus creationis includunt in primo articulo. quod pertinet ad unitatem essentie. Et ultimum opus dividunt in duos articulos dicentes unum esse carnis resurrectionem. et secundum dicunt esse vitam eternam. Sed prima distinctio videtur esse melior. quo ad secundam partem. quod completio

vite eterne et glie causat punctionem
corpis et anime. Si vo pñet ad deū
rōne nature humane assumpte. sic itez
sunt septem Primus pñet ad conce-
ptiōem. Secundus ad natiuitatē. Ter-
cius ad passionem Quartus ad descē-
sum ad inferos. Quintus ad resurre-
ctiōem. Sextus ad ascensioem. Septi-
mus ad aduentū xpī ad iudiciū. Et qz
pater nō est missus sicut alie psonē. id
ppter effectū missionis plures articuli
eis appropriant qz patri. Et nota qz fi-
des de corpe xpī de sacramētis. de cla-
uibus. de oibus hmōi. includunt in ar-
ticulo qui est de effectū grē. scz in isto
sanctā ecciam catholicā Et ideo in sym-
bolo niceno additū est. confiteor vnū
baptisma. Alij dicunt qz fides sacramē-
toz reducitur ad passionem xpī. eo qz
passio xpī omnibus sacramentis tribuit
efficaciā. Morū autē articuloz tres/in
vnum petrus est pplexus. scz credo in
vnū deū patrē omnipotentē factorem
celi et terre visibiliū omnū et inuisibi-
um. vsqz ibi et i iesum xpī. Et talis ar-
ticulus ppetit petro. qz sicut pater est
fons diuinitatis. sic petrus est caput
aploz Et hoc pdixit hieremias dicens
Patrē inuocabitis q̄ fecit terrā et cō-
didit celos. Et gen. i. In pncipio crea-
uit ds celū 7 terram. Scdm articulum
Et in iesum xpī filij ei⁹ vnicū dñm
nostz. pposuit andreas. Et illud pdixit
Dauid dicens. Dñs dixit ad me fili⁹ me-
us es tu. Ps. ij. Tercij scz Qui conce-
ptus est de spūsancto. natus ex maria
virgine. p osuit iohānes. Et hoc pdixit
ysaias. Ecce virgo p̄cipiet et pariet fi-
lium et vocabitur nomē eius emanuel
ysa. ix. Quartū scz Passus sub pōtio
pylato. crucifixus. mortu⁹. et sepultus
posuit iacobus minor. Et hoc pdixit

Zacharias. Aspiciet ad me quē cruci-
fixerūt. Quintū scz Descendit ad infer-
ros. tertia die resurrexit a mortuis po-
suit philippus. Et illud pdictum erat.
Osee. xij. O mors ero mors tua. mor-
sus tuus ero inferne. Et notanter dicit
morsus. qz partē tulit et partem maio-
rem dimisit ibi. Sextū scz Ascendit ad
celos sedet ad dexteram patris posuit
iacobus maior Et hoc pdixit Almos ix
ca. Qui edificat ascensioem suā in celū
Septimū scz Inde venturus est iudi-
care viuos et mortuos posuit thomas
Et illud pdixit Sophonias. ij. ca. Ex-
pecta me dicit dñs in futurū qz iudiciū
meū est. vt cōgregem gentes. et colligam
regna: Octauū scz Credo in spm
sanctum. posuit bartholomeus. Et pre-
dictum est Iobelis. ij. ca. Effundā spi-
ritū meū sup omnē carnem. Nonū scz
sanctam ecclesiā catholicā. sanctorum
cōmuniōem. posuit matheus. Et hoc p-
dixit micheas. Inuocabūt omēs deū.
et seruiēt ei. Decimū scz Remissionem
peccatoz. posuit symon Et illud pdixit
psalmista. Qui p̄cipiatur omnibus in-
quitatib⁹ tuis. Ps. cij. Undecimū scz
carnis resurrectiōem. posuit taddeus.
Et illud pdixit Job. ix. ca. Scio qz re-
demptor meus viuit zc. Duodecimū.
scz. vitam eternā. pposuit mathias. Et
phetizatū fuit Daniel. vi. vbi dicit. Qui
gilabūt hī in vitam eternā alij in op-
probriū vt videāt semp. Et dictis ptz
qz paulus et barnabas qui nūc aposto-
li nominant. nihil in simbolo posuerūt
qz nō continent in illo nūc. duode-
nario. et post missiōem duodecim apo-
stoloz ad pdicandum sunt electi.
Quantū ad quintū scz in quibus dieb⁹
debeat decantari De hoc Innocenti⁹
dicit. qz symbolum tm̄ i his festiuitatib⁹

debet decantari ad missam. de quibus fit aliqua mentio in simbolo: videlicet omnibus diebus dominicis. in die natalis domini. circumcisiōis. et epiphanię. in cena domini. pasche. ascensiōis domini. penthecostes. in omnibus festiuitatibus sancte marie. crucis. angelorum. apostolorum. dedicatiōis ecclesie. omnium sanctorum. in festis patronorum. infra octauam natalis domini. excepta die innocentiū. In octaua innocentiū licite canitur. quia talis octaua significat futuram resurrectiōem. Intra octauas epiphanię. pasche. ascensiōis. penthecostes. octauas petri et pauli. et beate virginis. Unde licet in festiuitate iohannis baptiste et sancti laurencij. credo decantari non debeat. tamen in octaua iohannis baptiste. et sancti laurencij. symbolum potest decantari. ex quo octaua iohannis baptiste venit infra octauam apostolorum petri et pauli. in qua prefatio de apostolis canitur. sed octaua laurencij venit infra octauam assumptionis beate virginis. in qua canitur prefatio de beata virgine. Hęc omniū festorum commemoratio fit in simbolo quorundam tamen obscure. ut epiphanię quod est festum baptisimi. De quo in simbolo Confiteor vnum baptisima. Hęc domini. que est sollemnitas eucaristie. ad quam respicit illud. sanctorum comunione. Angelorum qui nomine celi debent intelligi. commemoratio fit cum dicitur. Factor celi et terre. in illud. In principio creauit deus celum et terram. id est naturam angelicam et humanam. Et amen isto non obstantē. Videtur quibusdam in festo angelorum symbolum non esse cantandum. eo quod angeli nunquam habuerunt fidem sed spem. non credentes sed agnoscetes seu scientes. Ecclesiarum dedicatiōes respicit

illud sanctam ecclesiam catholicam. passiōis et sepulture articuli quibus in simbolo continentur: tamen in commemoratiōe ipsorum symbolum non cantatur quia istorum dierum officium regulam non sectatur. Penthecostes tangitur ibi. et in spiritum sanctum versus. Prima canitur feria semper credo similita. Crux et terribilis christus cum virgine matre. Omnes sancti. lucas. patronus. cum duodenis. Sed tamen cathedram demas. oleique iohanne. Si dant octauas. credo cantatur per illas. Non habet hoc michael. nec hoc baptista iohannes. Martir confessor nec virgo retinet illud. Magdalena canitur luce marcoque negatur. Quidam tamen canunt credo in diebus luce et marci eo quod doctrina eorum ecclesia est corroborata. In illud. et vna sanctam ecclesiam catholicam. Illi vero dicunt quod non. quia non fuerunt apostoli. Rationale tamen sonat quod rationale in die iohannis baptiste symbolum possit decantari eo quod iohannes plus quam propheta fuit. De prophetis autem talis fit mentio in simbolo cum dicitur. Qui locutus est per prophetas. Quantum ad vltimum scilicet de expositione simboli est sciendum. quod symbolum nicenum quod in missa cantatur dividitur in duodecim partes in duodecim fidei articulos. Prima pars est de unitate essentie deitatis et de persona patris. specialiter. Secunda pars est de persona filii et incipit ibi. Et in vno domino. Tercia pars de incarnatione et natiuitate christi. Qui propter nos homines. Quarta de passione et sepultura christi. ibi crucifixus etiam pro nobis. Quinta de resurrectiōe ibi. et resurrexit tertia die. Sexta de ascensiōe ibi. et ascendit in celum. Septima de aduentu ad iudicium. ibi. et iterum venturus est cum gloria iudicare. Octaua de persona spiritus sancti. ibi. et in spiritu sancto domino

Nona de ecclesia catholica: ibi et vna
 sancta catholica Decima de baptismo
 ibi confiteor vnu baptismum. Undecima
 de resurrectione nouissima. ibi et expecto
 resurrectionem. Duodecima de vita
 eterna. ibi et vitam venturi seculi. Aliter
 potest diu idem ita quod primo ponuntur que
 deum que pertinent ad essentiam unitatem se-
 cundo que pertinent ad personarum trinitatem
 tatem. ibi. patrem omnipotentem. Quan-
 tum ad essentiam unitatem. Et hic. credo in
 vnum deum. Ibi nota differentia est inter
 credere deum et credere deo et credere in
 deum. Credere deum est credere deum esse
 seu quod ipse deus sit. et hoc demones faci-
 ciunt. sicut quod dicitur in canonica iaco. ij
 Demones credunt et contremiscunt. Sed
 credere deo: est credere vera esse que deus
 loquitur. et sic mali etiam credunt. Sed
 credere in deum. est credere deo deum ama-
 re. et per amorem ei adherere. quod soli
 boni faciunt. Et ergo qui dicit se crede-
 re in deum meretur si non diligit ipsum
 Et dicitur notanter in vno. quod addi-
 tum fuit per ecclesiam ad symbolum aposto-
 licum ad corrigendum errorem quorundam he-
 reticorum. qui sicut tres in trinitate per-
 sonas. ita quoque tres asserunt esse deos
 Contra quos dicit deuter. vi. Audi isra-
 el. dominus deus tuus vnus est Et inuicem
 etiam in hoc vnitas essentie diuinitatis.
 propter quod errant ariani. qui diuersas
 in trinitate substantias asserunt. propter illud
 est quod dominus dicit. ego et pater
 vnum sumus. Sequitur patrem omnipotentem
 tem. vbi ponuntur ea que pertinent ad per-
 sonarum trinitatem. Et diuiditur in tres per-
 tes. Quia primo ponitur ea que per-
 tinent ad personam patris. Secundo que per-
 tinent ad personam filii. ibi. et in vno domini
 iesum christum. Tertio que pertinent ad spi-
 ritum sanctum. ibi. et in spiritu sancto do-

minum. Prima adhuc in duas. Quia
 primo ponitur quod pertinet ad patrem
 in se. Secundo quod pertinet ad ipsum per re-
 spectum ad creaturas. ibi factores celi
 Et illis ergo particulis colligitur. quod tres
 sunt persone in diuinitate. Contra quod er-
 rant sabelliani. qui asserunt vnam personam
 patris et filii et spiritus sancti. Hanc personarum
 distinctio inuenit psalmista. cum dicit. Be-
 nedicat nos deus. deus noster et benedicat nos
 deus. Dicit primo benedicat nos deus
 super: patrem et subiungit deus noster scilicet deus fili-
 us qui signanter dicit noster ratione assum-
 te humanitatis quia caro et frater noster est
 et addit benedicat nos deus supple spiritus
 sanctus. Et dicit notanter omnipotentem. quia
 omnia que vult potest. eo quod non est im-
 possibile apud deum omne verbum. luce. i.
 Contra hoc errant phisicis gentiles ut aris-
 totiles et similes sequaces negantes deum esse
 infiniti vigoris. Et quod non possit aliquid pro-
 ducere ex nihilo. Secundo dicit factores ce-
 li et terre per hoc profundum heretici qui
 alium celi alium terre asserunt creatorem
 vnum corporalem alium spirituale. Contra
 quos moyses dicit gen. i. In principio
 creauit deus celum et terram. Et iohannis. i. Di-
 uinitas per ipsum facta sunt. Et specialiter archi-
 machyaci et menandini. qui vniuersa
 terre mundialis opera angelorum esse defendunt. Con-
 tra quos dicit in psalms. In initio tu domine terram
 fundasti et opera manuum tuarum sunt celi.
 Et subdit. Et inuisibilium omnium quod est propter erro-
 rem manicheorum. qui spiritualia dicunt esse cre-
 ata a bono primo principio. et corporalia
 seu temporalia dicunt esse creata a malo princi-
 pio. Constat in hoc etiam error auicene. qui
 sicut recitat: auerroy commentator. super
 .xij. methaphisice: voluit quod prima intel-
 ligentia crearet secundam. et secunda
 tertiam. et sic deinceps. Sequitur. Et
 in vno dominum nostrum iesum christum.

Ubi ponuntur ea que p̄tinēt ad p̄rso
nam filij. Et diuiditur in duas partes.
Quia primo ponitur ea que p̄tinēt
ad filij diuinitatem. Secundo ea q̄ per
tinent ad filij humanitatem: Ibi q̄ p̄pter
nos homines. Quantū ad diuinitatē
dic̄. Et i vñū dñm. Sic exp̄m̄it̄ secūdo
fidei articulus qui est de media p̄sona
in trinitate. scz iesu qui interpretat̄ sal
uator. mat. i. Ip̄e em̄ saluū faciet popu
lum suū a peccatis eoz. Et est xp̄s qui i
terpretatur vnctus. Ip̄e em̄ vnct̄
oleo leticie p̄re cōsortib̄ suis. ps̄. xliij.
Et ē filius dei patris fm̄ illō dauid ps̄.
ij. Filius meus es tu ego hodie genui
te. Et est dominus noster qui nos crea
uit. et nos suo sanguie lauit. apoc̄. i. Ad
quem dominū deus pater sic loquitur
ps̄. cix. dixit domi⁹ domino meo sēde a
dext̄ris meis. Sic est filius vnigenit⁹
quia in diuinitate nō sunt plures filij fm̄
generationem. Et ergo dicitur in vñū
quod est contra dicētes q̄ xp̄s erat. du
plex p̄sona. cū tamen athanasius dicat
q̄ sicut anima rationalis et caro vnus ē
homo. Ita deus et homo vnus ē xp̄s
Et dicitur dominū p̄tra illos qui dixe
rūt xp̄m esse puz hominē. quia dñatio
ad diuinitatē p̄tinēt. Sequitur. Fi
lium dei vnigenitū. qd̄ est p̄tra iudeos
negātes eū eē saluatore⁹ et filiū di. Et eti
am cōtra illos qui dixerunt eū nō ema
nasse p̄ modum originis a patre. Et ad
dicitur vnigenitum. quod est p̄tra fontis
nū qui dixit xp̄m non esse filium dei ali
ter q̄ sicut alij boni viri qui sunt filij di
per adoptiōem. Et etiam contra mani
cheos qui posuerunt plures filios in di
uitis. Sequitur. Et ex patre natū an
te omnia secula. xp̄s em̄ filius dei ex pa
tre ē genitus. Et ē filius scdm̄ genera
tionem et p̄ticipationem essentie. Cō

tra quod crediderunt honesti et bo
nifaci. qui xp̄m filium dei adoptiuū et nō
p̄prium asserūt. Et est genitus filius dei
ex patre ante omnia secula. Quod dici
tur p̄pter arrianos. qui dicunt filium dei
non esse coeternū p̄fific arguētes. Si
genitus ē a p̄re. ergo posterior est p̄re
Cōtra quos ait beat⁹ aug⁹. vi. de tri.
Statim cū ignis ē nascit̄ ei⁹ splendor. et
tñ splendor ignis nō est posterior igne
Et dato pro possibili q̄ ignis fuisset ab
eterno. etiā splendor ei⁹ fuisset ab eter
no. Et si pes ab eterno stetit i pulue
re tunc etiā vestigium pedis fuisset ab
eterno. Quis tñ vestigiū haberet eē a
pede. Sic et in diuinis. Quis fili⁹ sit ge
nitus a patre tñ eque bene est coetern⁹
patri. Sequitur: Deum de deo. Hoc
dicitur contra hereticos qui xp̄m tñ
hoiem asserēbāt sicut carpocrisiani. Et
contra alios qui arguebāt: Si genit⁹
est. tñc creatura est et nō deus. Et addit̄
lumē de lumie. ad ostēdēdū filiū esse ge
nitum a p̄re sine substantie paterne di
minutione. Pater em̄ generādo filiū
totā substantiā sibi dedit sine dimini
one et sine diuisione. et tñ totā substanti
am sibi retinuit sine diminutiōe sicut lu
mē a lumine accenditur absq̄ alterius
luminis defectu. Et subiungit̄. Deum
verū de deo vero: Quia sine alteratio
ne sine trāsmutatōe ac sine fictione ve
rus deus de vero deo nascit̄. Et quia
arrius dixit ip̄m esse factum sicut aliam
creaturam. p̄tra hoc addit̄. Genitū nō
factū. Itē q̄a dixit. q̄ nō sit vna natura
cū p̄re iō addit̄ Cōsubstantialē p̄ri. i. vi.
substantie seu eēntie cū p̄re. et subiungit̄ p̄
q̄z oīa fēra sunt. Juxta illō iō. i. Dia p̄
ip̄m fēra sunt qd̄ ē p̄tra illos q̄ nō posuerūt
eū eē creatorē. Sic ḡ p̄t̄ q̄ credere dē
q̄ xp̄s sit vnigenitus et verus dei filius

Et q̄ fuit cum patre eternaliter. ⁊ vni
 us nature et substātie cū patre. alia tñ
 persona a patre. Sequitur. Qui ppter
 nos homines. Illa ē tertia p̄ticulari i q̄
 ponitur p̄tinetia ad humanitē christi
 Ubi quiq̄ declarantur. Primo incar
 nationis misterii cū dicit. Qui propter
 nos homines ⁊c. Secūdo passio ibi. Cru
 cifixus. Tertio resurrectō ibi. Et resur
 rexit. Quarto ascensio ibi. ascendit i ce
 lum. Quinto aduentus ad iudicium ibi
 Et itez v̄turus est cū gloria. Sexto
 igit agitur de incarnatione xpi vbi q̄
 tuor tagit p̄tinentia ad incarnationē
 Primo causam finale. ⁊ hanc duplicem
 quia propter nos homines et propter
 nostram salutē: Secūdo ponit modū et
 formā ibi descendit de celis. Tertio po
 nit causam efficientē ibi. de spiritu san
 cto Quarto ponit causam materialem
 ibi ex maria virgine. Sequitur et ho
 mo fact⁹ est. supple nō confusioe substā
 tie aut transmutatione sed humanita
 tē assumēdo ad vnitatē persone. Et iō
 credere debem⁹. non solū xpm filiū di
 imo et incarnationē. Vñ ⁊ iohes p̄
 q̄ dixerat de verbo dei multa subtilia
 ⁊ ardua p̄sequēter insinuat nobis eius
 incarnatōz dicēs. Et verbū caro factū
 ē. et habitauit in nobis. Dicit ergo. q̄
 ipse fili⁹ diuigenit⁹ propter nostram
 salutē descendit de celis. Vñ iohis iij
 dicitur. Sic de⁹ dilexit mūdū vt filiū
 suū vnigenitū daret. Et aug⁹ dicit. Si
 deus peccatores nō dilexisset. de celis
 ad liberandū eos nō descendisset. De
 isto descēsu dicitur in ps̄. Inclinauit ce
 los ⁊ descēdit. Istū descēsum suspirādo
 petijt ysa. xliij. ca. dicēs. Utinā dirūpe
 res celos ⁊ descēderes. Et incarnat⁹ ē
 de spiritu sancto. iuxta illō luce. i. Spi
 ritus sanctus supueniet i te. et virtus

altissimi obumbrabit tibi. Et licet tota
 trinitas fuerit incarnationē xpi opera
 ta attribuitur tamē specialiter spūi san
 cto. quia incarnatio est op⁹ caritatis ⁊
 donū largitatis. Et q̄ spirit⁹ sanct⁹ est
 donū et amor. et nexus patris et filij
 iō sibi attribuitur. Et nota q̄ ly d̄ q̄
 q̄ significat causam materialem. vt ibi
 christus natus est de virgine. Quādo
 q̄ circūstantiam cause efficiētis. vt hic
 ⁊ incarnatus est de spiritu sancto. Quā
 q̄ ydemptitatem substātie vt cū dicit
 deum de deo. Quādoq̄ transubstātia
 tionē vt cum dicitur corp⁹ xpi fit d̄ pa
 ne. Subditur ex maria virgine. hoc ē
 p̄tra valentianos. qui dixerūt xpm
 nihil corporis ex maria virgine sumpsit
 se. sed tanq̄ p̄ fistulam trāsuisse. Etiam
 est p̄tra illos qui dixerūt q̄ beata v̄go
 p̄ ea plures genuit filios. Et iō spūi san
 cti informatione deuotio vulgariū
 dicit. ex maria p̄petua virgine. vbi nos
 dicimus ex maria v̄gine. Et implicite i
 telligimus v̄ginis p̄petuitatem. Et hoc
 p̄phetizauit ysa. dicens. Ecce v̄go cōci
 piet ⁊ pariet filium. ysa. viij. Erubescat
 ergo infelix iudeus. qui dicit xpm ex io
 seph semine esse natū. Et quia arrius ⁊
 apollinaris dicūt. q̄ licet christ⁹ fuit v̄
 bii dei ⁊ virginis fili⁹. nō tñ habuit ve
 rā aīam. sed loco anime fuit in eo diuini
 tas. q̄d ē p̄tra euāgelii mat. xxvi. Tri
 stis ē aīa mea vsq̄ ad mortē. Et ad hoc
 destruendum additur. Et homo factus
 est. Homo enim ex corpore et anima ex
 necessitate cōstituitur. Idē etiam ē cō
 tra manicheos qui dicūt. christū nō al
 sumpsisse carnē verā sed. ~~carne~~ ^{spiritū} ~~carne~~. Et
 hoc ē falsum q̄a nō decz doctore v̄ritatis
 aliq̄ h̄re falsitatē. p̄pter hoc dixit di
 scipulis lu. xxiij. palpare ⁊ vidēte mā⁹ me
 as ⁊ pedes meos q̄ spūi carnē ⁊ ossa s̄ h̄z

Et quando hoc cantatur . tunc genua
 flectuntur a populo ob reuerentiam do
 minice incarnationis . Et cum dicitur
 crucifixus etiam pro nobis . tunc cū pol
 lice crux formatur . et osculatur altare
 ob reuerentiam passionis dominice . Et
 in hoc articulo de passione xpi quatuor
 tanguntur ex pte passionis . Primo
 tangit passionis actū cum dicit . cruci
 fixus id est cruci affixus . Hoc dicit cō
 tra basilianos . q̄ xpm passum abnegāt
 Et p̄tra manicheos . q̄ sicut dicunt chri
 stum habuisse corpus fantasticum : ita
 passionem veram nō habuisse . Contra
 quos d̄r in ps̄ . xxi : Foderūt manū me
 as et pedes meos : Et ysa . liij . Vere lan
 guores nostros ipse portauit . Secun
 do tāgit passionis obiectum siue illos
 pro quibus est passus . cum dicitur . eci
 am pro nobis . Unde ad philip̄ . ij . dicitur
 tur : xpc̄ semel mortuus ē pro peccatis
 nostris Et ysa . liij . Ipse vulnerat⁹ est
 propter iniquitates nostras . Tertio de
 scribit tēp⁹ passionis . cū dicit sub pon
 tio pilato . Crucifixus ē em̄ tempe pila
 ti p̄sidiis . qui dicebatur p̄tius a p̄o
 tia insula in qua exulauit . Quarto pon
 nit signum ibi . passus ⁊ sepultus est . Et
 passus additur p̄tra hereticos . qui di
 cebant q̄ xpc̄ nō vere doluiss̄ . nec pas
 sus fuiss̄ nisi apparēter . Contra quos
 ipsa veritas ait . Tristis est anima mea
 vsq̄ ad mortem . Math . xxvi . Ubi ora
 uit patrem . Pater inquit si vis trans
 fer calicem a me . Et fact⁹ est sudor ei⁹
 sicut gutte sanguis in terram decurre
 tis . luce . xxiiij . Et dicitur sepult⁹ est in
 quo sepulcro licet fuerit corpus . ani
 ma nō fuit separata a corpore . q̄ ad
 inferos descendit . sed diuinitas erat iū
 cta cum vtroq̄ . quia quidquid verbū
 dei semel assumpsit nūq̄ dimisit . ergo

oportet nos credere ⁊ dicere nō solū h̄
 liij incarnationem s̄ passionē . Quia sin
 gre . nihil nobis nasci p̄fuisset si redemi
 nō affuiss̄ ⁊ hoc simbolo a setis patris
 b⁹ d̄ssa ē hec clausula mortu⁹ ē . q̄ nūq̄
 fuit heresis . p̄tra hoc De sepultura xpi
 d̄r ysa : ix . Xpm̄ gētes d̄p̄cabūt ⁊ sepul
 cr⁹ ei⁹ erit gloriofum p̄ hoc qd̄ dicitur /
 Xpm̄ gētes d̄p̄cabūt tāgit ei⁹ diuinitas
 q̄ sol⁹ de⁹ ē adorād⁹ . Sed per hoc qd̄
 d̄r Et erit sepulcr⁹ ei⁹ gloriofum . tāgit ei⁹
 humanitas . Et in hebreo habetur . ⁊ re
 quies eius erit gloriofa . quia facta ē re
 quies corporis eius in sepulcro . ⁊ req̄
 es anime eius gloriofa fuit in inferno
 sed requies vtriusq̄ scilicet corporis et
 anime in eternum est in celo . Requies
 corporis eius facta est gloriofa in sepul
 cro quia corpus eius in sepulcro nō ē
 corruptū . iuxta illud psalmist . Qm̄ nō
 dereliques animam meā i inferno . nec
 dabis sanctū tuum videre corruptio
 nē . Hoc dauid de sc̄po nō potuit dice
 re . q̄ ipse vidit corruptionem . Item
 facta est requies anime eius in inferno
 gloriofa . quia solus fuit inter mortuos
 liber . Cū psalmista . vita mea in infer
 no appinquabit . estimatus sum cū de
 scendentibus in lacum : factus sum sicut
 homo sine adiutorio inter mortuos li
 ber . Descēdit em̄ sicut homo i infernū
 sed solus inter mortuos fuit liber . quia
 mors illum tenere non potuit . Requies
 anime ⁊ corporis simul iam est in reg
 no celoz . Idcirco ex quo per sepultu
 ram intelligitur requies xpi . et quia ai
 ma requiescente in inferno corpus ei⁹
 requieuit i sepulcro . idcirco articulus
 de descensu xpi ad inferos sub isto po
 test cōprehēdi . Sequit̄ articul⁹ de resur
 rectione vbi duo facit . p̄tio ponit resur
 rectionis actus . Secdo resurrectionis tēp⁹ ibi

Tercia die. Et ergo dicit. Et resurrex-
it. supple. ppria virtute. Unde d' se dicit
in ps. Ego dormiui ⁊ soporatus sum. ⁊
exurrexi. Et pater dicit ad filiū. in ps
Exurge gloria mea. exurge psalterium
meum et cithara. Filius respondet. ex-
urgā diluculo. Et nota licet multos in-
uenimus resurrexisse. sicut lazariū. filiū
vidue. filiū archisynagoge. tñ xpi res-
urrectio ab istis differt: Primo ratio-
ne virtutis. q̄a. pp̄a surrexit virtute.
iobis. i. Potestatem habeo ponēdi aī-
mam meā et itez assumēdi eā. Illi autē
xpi resurrexerunt virtute vel ad pres-
ces ei⁹. Secūdo rōe vite ⁊ immortalitatis:
quia alij resurrexerunt ad vitamortalē
xpc̄ at ad immortalē. Tñ ad ro. vi. Xpc̄
resurgens ex mortuis iam nō moritur.
Tercio ratiōe causalitatis quia resur-
rectio sua est causa nostre resurrectōis
i. ad cor. xv. Si xpc̄ resurrexit ⁊ nos
resurgemus. Quarto ratione tēporis
⁊ primitatis. quia resurrectio aliorum
differtur vsq̄ in finem mundi. ipse autē
die tertia resurrexit. Et ascēdit in celū
iste est articulus de ascēsiōe. Ubi ostē-
ditur primo actus virtuosus. qz ascen-
dit in celū virtute pp̄ia. Nemo em̄ as-
cendit in celum s̄z virtute pp̄a nisi fili⁹
hōmis qui descendit de celo. iobis. iij.
Et actū. i. dicit. Et videntib⁹ illis eleua-
tus est in celum: Secūdo ostenditur s̄z
gloriosus cum dicitur: Sedz ad dexte-
ram patris. qd nō est intelligendū qua-
si pater habeat manū dexteram vel si-
nistram quia hoc est heresis antropo-
formitanoz. S̄z quid p dexterā signi-
ficatur dictum est i expositione gloria
in excelsis. Et potest hic dextera sumi
pro equalitate. quia sicut sinistra i sac-
scripturā sumitur pro aduersis ⁊ malis
ita dextera pro bonis ⁊ prosperis. Tñ

sensus est sedet ad dexteram dei patris
id ē eadē prosperitate ē sibi similis seu
equalis. Contra hunc articulū errauit
celentian⁹: qui negat xpm̄ fm̄ carnem
sedere ad dexterā patris. s̄z dicit qd eā
exiit ⁊ i solem posuit. Contra qd dicit
mard ultimo. Dominus quidem iesus
p̄ q̄ locutus ē eis assumptus ē in celū
⁊ sedet ad dexteram patris. Et mathi.
xvi. ammodo videbitis filiū hominis se-
dētē a dexteris virtutis dō: ⁊ veniētē in
nubibus celi. Et ergo subditur. Et itez
uenturus ē iudicare. Ubi ponit quicq̄
Primo aduētū: cū dicit vctur⁹ ē. Se-
cundo modum ibi. cū gloria. luc. xxi.
Tūc videbūt filiū hominis cū ptate
magna et in pietate. Tercio actū. cū dō
iudicare. vñ psal. Justicia ⁊ iudicium
pp̄paratio sedis eius. Quarto obiectū
quia viuos ⁊ mortuos. Et de hys dicitur
actū. i. Viri galilei quid statis aspi-
cītes in celū. hic iesus qui assumptus ē
in celum a vobis sic veniet. Et ecclesia
cauit. Districtus rediet arbiter omnū
qui mītis modo transiit. Sicut em̄ pri-
mus aduētus videlicet i carnē fuit. cū
humilitate. ita secūndus aduētus ei⁹ vi-
delicet ad iudiciū erit cum gloria ⁊ ma-
iestate. Et licet iudicet auctoritate diu-
nitatis. tamē iudicabit i humanitate i q̄
iudicatus est. Et quia iniuste iudicatus
est idō iuste iudicabit viuos et mortu-
os. Per viuos intelliguntur boni ad
regnum celoz predestinati. s̄z p mor-
tuos intelligūt isti qui in peccato mor-
tali sine penitentiā defuncti sunt. Qui
ro tangit iudicis statum cum dicit. Lu-
cus regni non erit finis. Unde par-
tis vij. Potestas eius potestas eter-
na. et regnum ipsius non corrūpetur.
Et illō dō ptra luciferianos hereticos
iij. i.

qui dicunt, qd post iudiciū filius dī reg-
nabit mille annos et postea regnū suū
cessabit. ⁊ lucifer regnare icipiet. Se-
quitur articulus de spiritu sancto. i quo
ponunt ea que p̄tinent ad p̄sonā spūs
sancti. qui est tertia p̄sona in diuinis
De qua dixit moyses. Spiritus domī
ni ferebatur super aquas. Ubi primo
cōfitemur eius personāle p̄prietatē cū
dicim⁹ sp̄m̄ sanctum. Secūdo eius impe-
rialem potestatem cōtra macedonos
dicentes sp̄m̄ sanctum esse creaturam
contra quos dicitur. ij. ad cor. iij. Spi-
ritus est deus. Et ideo p̄tra hoc dicim⁹
hic d̄m̄. quia licet sunt mlti alij sp̄iri-
tus sancti scilicet angeli omēs tñ sunt
āministratori sp̄iritus. vt dicit ad he-
bre. sed iste nō est minister nō seru⁹ sed
dominus. Tertio eius vitalem opera-
tionem viuificantem. ⁊ hoc est p̄tra il-
los qui dicebant qd spiritus sanct⁹ so-
lum purgaret mentē ⁊ non viuificaret
Etiam dicit ad differētiā amoris no-
stri qui nō viuificat. Quarto t̄git ei⁹
originalem processione ibi. Qui ex pa-
tre filioq; procedit. Quod dicitur cō-
tra grecos. qui dicunt spiritū solū pro-
cedere a patre ⁊ non ab vtroq;. Dicit
tamen rationale. qd ipsi grece errasse
vidētes quosdam p̄latos de suis ad
generale conciliū lugdunense sub gre-
gorio papa decimo celebratū miserūt
qui in dicto concilio nobis videntib⁹
suo ⁊ oīm p̄latorum ⁊ imperatorū noīe
professi sunt qd sp̄s sanct. eternaliter a
p̄tre ⁊ filio non tāq; ex duob⁹ s; tāq; ex
vno nō duabus sed vnica spiratōe p̄-
cedit. prout in eiusdem gregoriū consti-
tutus. ⁊ cōfiteretur. Quinto ponit eius
cum patre et filio eq̄litas p̄fectionē
ibi. Qui cum patre ⁊ filio simul adorā-
tur. Hoc est contra illos. qui dicūt spi-

ritū sanctū esse nūciū seu famulū p̄ris
et filij. Et i hoc innuitur. qd spirit⁹ san-
ctus sit deus p̄tra macedonos qui ne-
gant spiritū sanctū esse deum. Et subdi-
tur. Et ⁊ glorificatur p̄tra donatistas
qui dicūt eū minorem esse patre ⁊ filio
⁊ sic nō est p̄substantialis nec eiusdē na-
ture. Cōtra quos dicitur hic. Qui cū
patre ⁊ filio fil⁹ adoratur ⁊ cōglorificat⁹
qd nō esset nisi esset eis p̄substantialis
⁊ coequalis. Et subdit. Qui locutus ē
per prophetas. Cōtra errorem illorū
qui dicūt qd p̄phete locuti sunt spiritu
fantastico ⁊ quasi somniando. Cōtra
quos dicitur. i. petri. i. qd spiritu sancto
inspirante locuti sunt sancti dī omnes
Et rō dicitur esse falsum. Quia licet p̄-
phete fuerūt in magna distātia ab iun-
cem tñ vn⁹ alteri in nullo cōtradixit ⁊
p̄ idē destruit error manichei qui dixit
vet⁹ testamētū nō esse d̄ bono deo Se-
quit articulus p̄tines ad diuinitatē quo
ad effectū gr̄ie. Et vnā sanctā catholi-
cā. Circa quod nota. qd sicut videmus
i corpore naturali hoīs sic et in mystico
.i. in eccia. In hoīe at̄ est vna aīa ⁊ vnū
corp⁹ diuersa tñ mēbra diuersa officia
habentia. sed necessaria ad regimen et
ad integritatē corporis. sic ē in eccia q̄
ē q̄si vnū corp⁹ habēs diuersa mēbra.
Sēnā autem q̄ hoc viuificat est spirit⁹
sanctus. Et ideo post fidem de spiritu
sancto inuehitur. credo ecclesiam ca-
tholicam. Et sciendum. qd eccia. i. con-
gregatō fidelū i q̄ qlibet bon⁹ xpian⁹
ē sic mēbr⁹ q̄tuor h̄z p̄ditōes. P̄tia est
qd ē vna. q̄ hēt Lan. vi. Vna est colūba
mea. Sed at̄ vnitas ex trib⁹ cās. P̄tia
ex vnitate fidei. Omnes enim xpiani
idē credunt corde ⁊ ore p̄fiterentur. Et
ideo apostolus ad ephesus. iij. dicit
Vnus de⁹ ⁊ vna fides vnū baptisma

Secundo ex unitate spei. quia omnes firmati sunt in vna spe perueniendi ad vitam eternam. ad eph. iij. Unus spiritus. et unum corpus. in vna spe vocationis: Tertio ex unitate caritatis. quia omnes connectuntur in amore dei et ad invicem amore mutuo. Johannis xvij. Volo quod unum sitis. sicut ego et pater unum sumus. Ex quo sequitur. quod nullus debet velle abijci vel excommunicari ab illa ecclesia. quia non est nisi vna in qua possumus saluari et non extra. Sicut ex ra archa noe nullus fuit saluus. Secunda conditio est quod est sancta. Et ideo in simbolo dicitur sancta. rone puritatis vel sanctam id est sanguine intinctam. Et hoc dicitur ad differentiam ecclesie sic vel aggregationis malignantium. De qua psalmista psalmo. xxv. Divina ecclesiam malignantium. Tercia est quod dicitur catholica id est vniuersalis a catholicos grece id est commune latine. Et dicitur vniuersalis. Primo quantum ad locum. quia per totum mundum. Nam ecclesia est aggregatio fidelium. Fides autem per totum mundum est dispersa vnde Matth. ultimo. Euntes in mundum vniuersum predicate euangelium. Et hec ecclesia habet tres partes. Vna in celo alii in terra. Terciam in purgatorio Secundo dicitur vniuersalis quantum ad conditiones hominum quia nullus abijcitur non dominus nec seruus non masculus nec femina. ad gall. iij. Tercio quantum ad tempus. licet aliqui dixerint quod ecclesia debet durare in eternum. Sed hoc est falsum. quia ecclesia hec incepit ab abel et durabit usque ad consummationem seculi. Quarta conditio quod dicitur applica. id est firma. rone doctrine apostolorum. quia per documenta applica fideles in unitate fidei sunt adiunati. Quia in oem terram exiit sonus eorum. Ps. xvij. Et bene dicitur applica. id est firma.

quia firmum habet fundamentum. id est christum. in ad cor. iij. Fundamentum aliud nemo potest ponere propter illud quod positum est. quod est christus. Fundamentum autem secundarium sunt apostoli et eorum successores. Et ideo dicitur applica. id est firma in apostolis fundata vnde Apoc. xxi. dicitur quod ciuitas habebat duodecim fundamenta. et erat inscripta nomina. xij. apostolorum. Et inde est. quod ad designationem firmitatis ecclesie. vterque vocatur est petrus. id est firmus. Firmitas autem ecclesie apparere quod nullo modo destrui a peccatoribus potuit imo in persecutoribus creuit. quia fundata erat supra firmam petram. Sequitur Confiteor unum baptismum. Et diuiditur in duas partes. Primo ponitur ipsius sacramenti expressio cum dicitur. unum baptismum. Secundo eius virtus vel operatio. ibi remissionem peccatorum. vnde hic ponitur confirmatio sacramentorum quibus peccata delentur. vnde ad hunc articulum pertinet omnia sacramenta licet solus baptismus exprimat. Quia baptismus est principium et ianua omnium sacramentorum aliorum sine quo nullus poterit saluari. ideo de ipso solo fit mentio singulariter. et per principium datur intelligi principia. De hoc sacramento dicitur. ezech. xxxvi. Effundam super vos aquam mundam. et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Sequitur articulus vltimus de corporum et animarum glorificatione cum dicitur. Et expecto resurrectionem mortuorum. In quo ponitur corporum reparatio. ibi resurrectionem mortuorum. Secundo animarum et corporum glorificatio simul. ibi et vitam eternam seculi. Tercio omnium predictorum confirmatio. scilicet amen. Circa primum est sciendum. quod oportet confiteri carnis nostre resurrectionem. Quia in apoc. liij. Nos quidem resurgemus. Et iste articulus pertinet ad diuinitatem quantum ad effectum glorie. iij. i;

Et additur iste articulus ad cōfūtādū errorem phōz. qui dicunt idē in numero nō posse regenerari. Et sarracenoꝝ qui non recipiūt resurrectionē mortuorum. Et cū additur ppter heresim arābicoꝝ. qui dicunt aiām cum corpore mori. atq; in nouissimo die vtrumq; resurgere. Unde iob. xix. dicitur: Credo q̄ redemptor meus viuit. et in nouissimo die de terra surrectur⁹ sum. Et ap̄l̄us Omnes quidem resurgemus. s; non omnes imutabimur. Sequitur d̄ vtriusq; scz corporis ⁊ anime glorificatione. cum dicit: Et vitam v̄turi secl̄i. Hoc pertinet ad effectū glorie. Et exponitur sic id est in terra viuentiū. De qua dauid. Credo videre bona domini in terra viuentium: Est autem vita eterna videre patrem ⁊ q̄z misit iesum xp̄m filium eius. Qd̄ adijcitur contra hos phōs qui negant vitam post hāc vitam. Et puenienter ponitur iste articulus vltimo. cum sit finis desiderioꝝ nꝝoꝝ. et vltimū premiū nostrum. Circa quod sciendū. q̄ in vita eterna sunt hec. Prīmū q̄ ibi homo itē dō p̄iungitur. Ipse enī est merces ⁊ premiū nꝝm vltimū et finis nostrorum laboroꝝ. Nec vnio p̄sistit in nuda et ap̄ta dei visione. i. ad cor. xiiij. Videmus nūc p̄speculū et inenigmate. tunc autē facie ad faciem. Item i feruētissima dilectione quāto em̄ perfecti⁹ cognoscit aliquod bonū tanto ampli⁹ amat. Itē in laude plena. Cū aug⁹. Videbim⁹ eū amabim⁹ ⁊ laudabim⁹. Scdm̄. pleitu do desiderij et p̄fecta sacietas que ibi habetur. Nullū em̄ bonū creatū faciat appetitū. sed deus qui est infinitum bonū. omnia supereminēter ille solus satiat et implet. iuxta illud psal. m̄ste. Qui replet in bonis desiderium

tuum. Terciū est perfectissima securitas que ibi datur quia nulla tristitia nullus timor nullus labor. Quoniam hec priora abierūt. Apoc. xxi. Et per oppositū mali morte eterna cruciabitur. Primo ex separatione di ⁊ bonorum que est maxima oīm penarū. Secundo ex remorsu conscientie. Cū psal. m̄sta. Arguā te et statua cōtra te faciem tuā. Tercio ex immēitate pene sensibilis scz inferni que erit mors eterna. Quarto ex desperatione. qz non hūit spem de liberatione. Ideo dolor mitigari non potest. Cū ysa. vlt. Vermis eorum non moriet et ignis eoz non extinguetur. Et sequit vltio. Amē qd̄ est confirmatio oīm p̄cedenciū. De quo dictū est supra i humno angelico.

Tractatus tercius de terciā pte misse scz oblatoria. Pr̄ia ps capituli primi ē de salutatione q̄ p̄mittit offertorio ⁊ de ipso offertorio.

Distq; visum est d̄ duab⁹ p̄tib⁹ misse quo ad p̄ios duos tractatus hui⁹ libri secundi scz de

p̄paratoria et instructoria. iā quantum ad tractatū terciū aliqua dicēda sunt de oblatione seu de terciā pte misse que oblatoria nūcupat. in qua pte incipit missa fidelij. Et diuiditur ista missa fidelij in quinq; ptes. scdm̄ q̄ quina fuit sanguis xpi effusio. Pr̄ma fuit in circūcisione. Secda in sudore. Tercia in flagellatione. Quarta in crucifixione. Quinta in lateris ap̄tione. Pr̄ma ps vocatur secretella diminutiue fm̄ rationale ad differēciā canonis q̄ ap̄rie vocatur secretū vel secreta. In